

Ein cyf/Our ref: MA/VG/2497/20

Dr David Lloyd AS
Cadeirydd
Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon

19 Awst 2020

Annwyl Dr Lloyd,

Diolch am eich llythyr dyddiedig 8 Gorffennaf yn rhoi adroddiad y Pwyllgor imi ar yr *'Ymchwiliad i effaith Covid-19, a'r modd y mae'n cael ei reoli, ar iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru: '*. Hoffwn ddiolch i'r Pwyllgor am yr amser a dreulwyd yn ystyried y pwnc pwysig hwn. Roedd yn gyfnod heriol i bob un ohonom.

Hoffwn gofnodi fy niolch i'r staff ym mhob rhan o'r sector iechyd a gofal cymdeithasol a weithiodd yn arbennig o galed i drin a gofalu am y rhai a oedd wedi dal COVID-19 a'r rhai a oedd ag anghenion iechyd a gofal cymdeithasol brys eraill, ac i ddiogelu'r rhai sydd fwyaf agored i niwed yn ein cymunedau. Mae'r system wedi bod drwy drawsnewidiad nodedig ym mhob lleoliad o fewn cyfnodau heriol ac eithriadol o amser. O ran cyfarpar diogelu personol, hoffwn hefyd gydnabod yr her enfawr a oedd yn wynebu'r gwasanaeth o ran logisteg a gweithgynhyrchu i gael gafael ar filiynau o eitemau ar adeg anodd iawn.

Yng nghyd-destun y sefyllfaoedd gwaethaf rhesymol ar y pryd, graddfa'r lefelau capasiti a ddisgwyliwyd, nifer y staff critigol a oedd yn ofynnol a gweld systemau iechyd uchel eu parch eraill yn cael eu llethu, roedd hwn yn gyfnod eithriadol o ddwys a phryderus i bawb dan sylw.

Gwnes y penderfyniad cynnar ar 13 Mawrth i gamu'n ôl o weithgareddau rheolaidd er mwyn sicrhau bod gan y GIG a'r system ofal amser priodol i baratoi, gan gynnwys creu capasiti a hyfforddi ac aildrefnu staff. Gohiriwyd gofal sylfaenol ac eilaidd rheolaidd dros dro er mwyn cefnogi'r nifer o gleifion â COVID-19 a ragwelwyd. Gwnaed penderfyniadau anodd a oedd yn adlewyrchu pwysau ac arwyddocâd y sefyllfa a oedd yn wynebu pob un ohonom ac roeddem yn ymwybodol o'r angen i ymateb i amgylchedd a oedd yn newid yn gyflym iawn, drwy fis Ebrill a mis Mai yn arbennig.

Nod ein camau gweithredu oedd diogelu poblogaeth Cymru, achub bywydau a diogelu'r GIG. Yn y cyd-destun hwn, roedd gwaith modelu'r DU, a droswyd ar gyfer Cymru, yn dangos bod angen darparu 10,000 o welyau ychwanegol a 950 o welyau gofal critigol. Er mwyn mynd i'r afael â'r pwysau amlwg iawn a'r systemau a oedd o bosibl wedi'u llethu, gallem roi cynlluniau ar waith ar frys a oedd yn caniatáu inni dreblu capasiti gofal critigol os

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Gohebiaeth.Vaughan.Gething@llyw.cymru
Correspondence.Vaughan.Gething@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

oedd angen drwy gapasiti ymchwydd a hefyd ddyblu nifer y gwelyau ysbyty aciwt yng Nghymru – a'r cyfan o fewn dyddiau ac wythnosau yn ystod yr her ddigynsail hon.

Diolch i'r proffesiynoldeb a'r ymateb hyblyg a oedd yn nodweddion amlwg yng nghydweithrediad pob rhan o'r system iechyd a gofal, a'n gwaith paratoi cyflym yn gyffredinol, roedd Cymru wedi gallu ymateb yn gyflym i ymdopi â'r argyfwng iechyd y cyhoedd hwn. Cynorthwywyd yr ymateb drwy'r cydberthnasau agos ac agored ar draws sefydliadau iechyd a chyda phartneriaid gofal cymdeithasol ledled Cymru, gan adeiladu ar strwythurau a threfniadau partneriaeth a oedd eisoes yn bodoli. O ganlyniad i gyfathrebu rheolaidd a gwneud penderfyniadau'n gydweithredol, gwnaethom lwyddo i gyflawni nifer o gerrig milltir, o leihau gweithgareddau GIG rheolaidd dros dro, i ddatblygu ysbytai maes ac, yn ddiweddarach, i sefydlu trefniadau Profi, Olrhain a Diogelu lleol. Mae'r trefniadau atgyfnerthu hyn yn sylfaen bwysig i'r Weithrediaeth newydd sy'n cael ei datblygu ar gyfer GIG Cymru.

O ganlyniad i'r sylfaen dystiolaeth ar y pryd, a oedd yn llywio ein penderfyniadau, a chefnogaeth hollbwysig effaith ehangach y boblogaeth yn parchu rheoliadau i aros gartref, yn ffodus ni welsom y 100,000 o dderbyniadau i'r ysbyty a ddisgwyliwyd ar y pryd na'r hyd at 28,000 o farwolaethau posibl yng Nghymru, ac mae pethau'n parhau felly. Fodd bynnag, yn anffodus, mae nifer o bobl wedi colli anwyliad ac roeddem yn ymwybodol drwy gydol y sefyllfa hon fod atal mwy o deuluoedd rhag dioddef trychineb o ganlyniad i COVID-19 yn hollbwysig. Roedd hwn yn gyfnod arbennig o heriol i bawb a oedd ar reng flaen ein gwasanaethau ac mae'n parhau i fod yn gyfnod heriol, yn enwedig wrth inni baratoi at gyfnod anrhagweladwy'r gaeaf sydd o'n blaenau.

Rwyf hefyd am gydnabod lefel y trawsnewidiad, a gefnogwyd gan arloesedd digidol, sydd wedi bod yn anhygoel wrth gefnogi'r system iechyd a gofal. Diolch i raddfa'r her a'r datblygiad cyflym, mae nifer o'r ffyrdd newydd o weithio a'r dulliau arloesol wedi cael adborth cadarnhaol gan amrywiaeth o randdeiliaid, gan gynnwys cleifion a chlinigwyr. Rydym yn parhau i ddysgu o'n gwaith hyd yn hyn a byddwn yn adeiladu ar yr ymdrechion hyn wrth inni gynllunio ar gyfer y gaeaf a thu hwnt. Bydd argymhellion y Pwyllgor hefyd yn helpu i lywio ein dull a'n camau gweithredu yn y dyfodol.

Mae'r Pwyllgor wedi cymryd tystiolaeth o nifer o ffynonellau allweddol, ac mae'n gwerthfawrogi'r sefyllfa gymhleth a oedd yn wynebu'r rhai a oedd yn rheoli'r pandemig. Mae adroddiad y Pwyllgor yn dweud y bydd yn cymhwyso'r dystiolaeth fel y'i gwyddys ar y pryd ond, mewn rhai achosion, mae'n ymddangos bod gwybodaeth a wyddys nawr wedi cael ei chymhwyso'n ôl-weithredol. Mae hyn yn arbennig o amlwg o ran ei arsylwadau am benderfyniadau a wnaed ynglŷn â chartrefi gofal a'r polisi ar gyfer cleifion asymptomatig.

Rwy'n gwybod bod Dr Rob Orford, Cadeirydd y Gell Cyngor Technegol wedi ysgrifennu atoch ar wahân ar 14 Gorffennaf yn esbonio'r rôl sydd gan y Gell Cyngor Technegol, a rôl y mae'n parhau i'w chwarae, o ran cynnig cyngor i Lywodraeth Cymru. Rwyf ar ddeall eich bod wedi ei wahodd ef a chydweithwyr i fod yn bresennol yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 16 Medi. Rwy'n siŵr y bydd hyn yn cynorthwyo dealltwriaeth y Pwyllgor o'r cerrig milltir ar gyfer penderfyniadau a thystiolaeth. Bydd hyn yn arbennig o berthnasol o ran y penderfyniadau am brofion ar gyfer cartrefi gofal a rhyddhau pobl o'r ysbyty i gartrefi gofal. Gwnaed ein penderfyniadau yn ddidwyll ac yn seiliedig ar ein gwybodaeth a'n dealltwriaeth ar y pryd. Wrth i'r dystiolaeth ddatblygu rydym wedi addasu ein dulliau lle bo hynny'n briodol, a bydd hyn yn parhau. Gallaf sicrhau'r pwyllgor mai diogelu'r bobl sy'n byw mewn cartrefi gofal oedd ein prif flaenoriaeth drwy gydol y pandemig hwn. Mae diogelu'r bobl fwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas a gweithredu er eu lles gorau nhw yn parhau i fod yn ganolog i'n penderfyniadau.

Bydd aelodau'r Pwyllgor wedi cael copi o Ddatganiad Ysgrifenedig y Dirprwy Weinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ar 30 Gorffennaf sy'n nodi'r camau rydym yn eu cymryd i gefnogi'r sector cartrefi gofal. Bydd ein camau yn ystyried gwersi a ddysgwyd ac unrhyw fesurau pellach sy'n ofynnol mewn perthynas ag atal a rheoli heintiau; cyfarpar diogelu personol; cymorth cyffredinol a chlinigol i gartrefi gofal; llesiant preswylwyr; llesiant a chynaliadwyedd ariannol gweithwyr gofal cymdeithasol. Rydym wedi comisiynu hwylusydd annibynnol i gynnal adolygiad cyflym o brofiad gweithredol cartrefi gofal rhwng mis Mawrth a mis Mehefin eleni. Bydd canlyniad cynlluniau cymorth 7 cartref gofal rhanbarthol ac adroddiad trosolwg cenedlaethol yn llywio gwaith cynllunio Llywodraeth Cymru i baratoi ar gyfer y gaeaf. Yn ogystal, mae papur gwyddonol wedi'i ysgrifennu gan Iechyd Cyhoeddus Cymru yn dadansoddi'r unigolion a ryddhawyd o ysbytai ac achosion COVID-19 mewn cartrefi gofal yng Nghymru. Mae'r papur wedi'i gyflwyno i gyfnodolyn adolygu gan gymheiriaid i'w gyhoeddi. Byddwn yn rhannu'r papur hwn gyda chi pan fydd ar gael.

Rwy'n 'derbyn' neu'n 'derbyn mewn egwyddor' y mwyafrif o'r argymhellion gan y Pwyllgor. Nid wyf wedi derbyn rhan o argymhelliad 10. Mae hyn yn ymwneud â defnyddio pecynnau profi gartref mewn cartrefi gofal. Mae canllawiau a hyfforddiant helaeth wedi cael eu datblygu ar gyfer gweinyddu'r pecynnau profi gartref a chydabyddir bod y dull hwn yn ffordd effeithiol a hyblyg o ddiwallu anghenion penodol cartrefi gofal. Nid wyf wedi derbyn argymhelliad 20 ychwaith mewn perthynas ag olrhain cysylltiadau, sydd ond yn gallu dechrau ar ôl cael canlyniad prawf positif.

Gallaf gadarnhau bod nifer o'r argymhellion yn adlewyrchu meysydd sydd eisoes ar waith a lle caiff cynnydd cryf ei wneud eisoes. Dros yr ychydig wythnosau nesaf, byddwn yn cymryd camau i ddarparu gwelliannau pellach, gan fod yn ystyriol o'r goblygiadau ariannol. Bydd angen gwneud dewisiadau i sicrhau'r 'gofal iechyd seiliedig ar werth' gorau wrth symud ymlaen ac yng nghyd-destun paratoi ar gyfer cyfnod heriol yn ystod y gaeaf.

Byddwch yn ymwybodol nad oedd glasbrint ar gyfer COVID-19. Er bod cynlluniau wedi cael eu datblygu a'u profi ar gyfer pandemig fflw, roedd graddfa ac effaith COVID-19 yn hollol newydd. Ar y cyd â phartneriaid ym mhob rhan o'r sector iechyd, gofal cymdeithasol a thu hwnt, rydym yn dysgu i atal, cyfyngu a thrin y clefyd hwn, ac rydym yn cydnabod y byddwn yn parhau i fyw gyda'r feirws mewn sawl agwedd ar ein bywydau pob dydd am beth amser eto.

Ar 7 Awst, cyhoeddais ein bod yn datblygu Cynllun Diogelu'r Gaeaf a gaiff ei ddarparu ym mis Medi. Bydd hwn yn gynllun trosfwaol a fydd yn gosod ein disgwyliadau ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol ac yn llywio gwaith ymgysylltu â phartneriaid a rhanddeiliaid ehangach. Bydd yn darparu cyfeiriad clir ar gyfer gweddill y flwyddyn a hefyd yn cefnogi nifer o argymhellion y Pwyllgor.

Mae gwaith y Pwyllgor wedi canolbwyntio'n ddefnyddiol ar nifer o feysydd allweddol: Cyfarpar Diogelu Personol; Profi; Gwarchod; Profi, Olrhain a Diogelu; a goblygiadau ariannol ar gyfer gofal cymdeithasol i oedolion. Byddaf yn ymdrin â'r rhain ac yn cynnig gwybodaeth bellach i gefnogi'r ymateb hwn yn Atodiad 1.

Cyfarpar Diogelu Personol **Derbynnir y tri argymhelliad hyn**

Argymhelliad 1

Rhaid i Lywodraeth Cymru fynd ati ar fyrder i:

- *gyhoeddi strategaeth ar gyfer sicrhau cyflenwad gwydn o gyfarpar diogelu personol;*

- *casglu ynghyd lefelau digonol o gyfarpar diogelu personol priodol ar gyfer unrhyw achos yn y dyfodol;*
- *adolygu'r cyfarpar diogelu personol y mae wedi'i gasglu ynghyd i sicrhau ei fod yn parhau i fod o ansawdd digonol a'i fod yn addas at y diben, gan gynnwys bod y dyluniad a'r ffit yn briodol ar gyfer pawb sy'n ei wisgo ac yn addas ar gyfer staff, cleifion neu ofalwyr sy'n fyddar neu â nam ar eu clyw*
- *cyhoeddi strategaeth ar gyfer sicrhau gwydnwch y trefniadau dosbarthu ar gyfer cyfarpar diogelu personol;*
- *gweithio gyda phartneriaid i sicrhau bod canllawiau ar gyfarpar diogelu personol yn cael eu diweddarau yng ngoleuni'r cyngor gwyddonol diweddaraf, a chyfathrebu'r cyngor hwn yn glir i'r staff.*

Argymhelliad 2

Rhaid i Lywodraeth Cymru adolygu ei systemau ei hun i sicrhau bod y mecanweithiau ar waith i alluogi gweithgynhyrchwyr yng Nghymru i ymateb yn gyflym wrth gyflenwi cyfarpar diogelu personol priodol pe bai unrhyw achosion yn y dyfodol. Rhaid i hyn gynnwys cael trefniadau caffael sy'n gallu ymateb yn amserol.

Argymhelliad 3

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod gan sefydliadau'r trydydd sector sy'n darparu gwasanaethau gofal hanfodol fynediad dibynadwy at gyfarpar diogelu personol priodol

Mae cynllun strategol ar gyfer caffael cyfarpar diogelu personol ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yn cael ei ddatblygu. Mae'r gwaith hwn yn cael ei gydlynu drwy'r Grŵp Cyflenwi, Cyrchu a Dosbarthu Cyfarpar Diogelu Personol, a gaiff ei gadeirio gan Lywodraeth Cymru. Caiff y cynllun ei ddatblygu fel rhan o'r paratodau ehangach ar gyfer y gaeaf a wneir gan Wasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth Cymru yn y Cynllun Diogelu'r Gaeaf cenedlaethol. Mae Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru eisoes wedi cymryd camau i sicrhau stoc sefydlog o ran cyfarpar diogelu personol a byddant yn parhau i adeiladu ar hyn i sicrhau gwytnwch pellach.

Mae gan fusnesau yng Nghymru rôl bwysig i'w chwarae o ran atgyfnerthu ein gallu i wrthsefyll ail don o COVID-19 a'r risgiau a berir gan Brexit heb gytundeb. Bydd ein cynllun caffael cyfarpar diogelu personol ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yn cyfuno gweithgynhyrchu lleol â chyflenwadau rhyngwladol. Rhagwelir y bydd mwy o archebion gan fusnesau yng Nghymru dros y flwyddyn nesaf wrth iddynt ddechrau cynhyrchu cyfarpar diogelu personol.

Bydd Diwydiant Cymru a'i bartneriaid yn hanfodol wrth lywio ein gwaith ymgysylltu â busnesau yn y dyfodol ynghylch gofynion cyfarpar diogelu personol ynghyd â'r potensial i fodloni mwy o'n gofynion caffael eraill yn y wlad hon.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ariannu Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru i gyflenwi cyfarpar diogelu personol i'r sectorau iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Lle bydd sefydliadau'r trydydd sector yn gweithredu i gefnogi'r gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol statudol, byddant yn cael cyfarpar diogelu personol gan Fyrddau Iechyd Lleol neu awdurdodau lleol er mwyn cyflawni'r swyddogaethau hynny. Mae nifer o sefydliadau'r trydydd sector sy'n darparu gofal meddygol, megis hosbisau, wedi bod yn rhan o ddsbarthiad craidd Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru am nifer o flynyddoedd ac mae hyn wedi parhau drwy gydol yr ymateb i COVID-19.

Mewn perthynas â gofal cymdeithasol, mae Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru yn darparu cyfarpar diogelu personol yn uniongyrchol i awdurdodau lleol drwy ei Storfeydd Cyfarpar ar y Cyd er mwyn eu dosbarthu ymlaen i ddarparwyr gofal. Bydd Partneriaeth

Cydwasaethau GIG Cymru yn parhau i gyrchu a dosbarthu cyfarpar diogelu personol i awdurdodau lleol er mwyn diwallu anghenion y sector gofal cymdeithasol am weddill y flwyddyn ariannol hon, gan gynnal cyflenwad sefydlog o gyfarpar diogelu personol drwy gydol y cyfnod adfer.

Mae cyfarpar diogelu personol yn gyfrifoldeb cyfreithiol ar y cyflogwr gan gynnwys, wrth gwrs, nifer o ddarparwyr gofal preswyl a gofal yn y cartref yn y sector annibynnol. Mae Partneriaeth Cydwasaethau GIG Cymru wedi camu i'r adwy i ddarparu cyfarpar diogelu personol i sicrhau bod y staff a'r bobl y maent yn gofalu amdanynt wedi'u diogelu o ganlyniad i'r amodau eithriadol yn y cadwyni cyflenwi arferol am gyfarpar diogelu personol. Ni ddylem golli golwg ar arwyddocâd yr ymdrech lwyddiannus hon o ran logisteg nac yn ariannol.

Goblygiadau ariannol: Bydd costau cyfarpar diogelu personol a fydd yn deillio o ddatblygu'r cynllun strategol ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yn cael eu talu drwy'r pecyn sefydlogi gwerth £800m i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl. Cafodd hyn ei gyhoeddi gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst. Caiff unrhyw gostau ychwanegol eu talu o gyllidebau rhaglenni sydd eisoes yn bodoli

Profi

Derbynnir yr argymhellion canlynol

Argymhelliad 4

Rhaid i Lywodraeth Cymru, a'i phartneriaid, sicrhau bod mynediad lleol at brawf i unrhyw un sydd ei angen, yn ôl yr angen. Mae angen i feddygon teulu a gofal sylfaenol fod yn rhan annatod o'r trefniadau hyn.

Argymhelliad 5

Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gyda'i phartneriaid, sicrhau ymgyrch barhaus o negeseuon cyhoeddus clir, cyson ac ailadroddus - ar lefel genedlaethol a lleol - ynghylch pryd i geisio prawf Covid-19 a sut i wneud hyn.

Argymhelliad 6

Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod negeseuon clir a chyson yn yr un modd ynglŷn â gwerth profi, nid yn unig o ran adnabod pobl sydd â'r feirws ond i gynorthwyo gydag ymchwil a datblygu atebion at y dyfodol.

Argymhelliad 7

Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gyda GIG Cymru, ddatblygu cynllun clir ar gyfer profion rheolaidd ac ailadroddus ar gyfer staff iechyd a gofal cymdeithasol, gan gynnwys staff asymptomatig.

Argymhelliad 8

O ystyried y pryderon y bydd yr haint yn cyrraedd ail benllanw yn y dyfodol, dylai Llywodraeth Cymru, gan weithio gyda'i phartneriaid, asesu'r galw tebygol am brofion yn y dyfodol a chymryd camau i sicrhau bod digon o allu i brofi fel y bydd unrhyw un sydd angen prawf yn gallu cael un yn gyflym ac yn hawdd. Fel rhan o hyn, rhaid i Lywodraeth Cymru a phartneriaid aros yn effro i ddatblygiad gwahanol fathau o fodolau profi

Argymhelliad 9

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod pob claf sy'n cael ei ryddhau o'r ysbyty yn uniongyrchol i gartref gofal wedi'i brofi yn unol â'r arfer gorau diweddaraf i sicrhau bod preswylwyr a staff yn cael eu diogelu cystal â phosib.

Mae'r Strategaeth Profi a gyhoeddwyd ar 15 Gorffennaf yn amlinellu'r cynllun ar gyfer profi staff iechyd a gofal cymdeithasol. Mae ein strategaeth yn seiliedig ar y dystiolaeth ddiweddaraf. Fel bob amser, gall hyn newid wrth i'r sylfaen dystiolaeth newid dros gyfnod y pandemig <https://llyw.cymru/strategaeth-profi-covid-19-html>.

Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda byrddau iechyd lleol i gytuno ar ddull system gyfan o brofi ar gyfer Cymru a byddwn yn parhau i adolygu ein polisi profion ar gyfer lleoliadau iechyd a gofal wrth i'r dystiolaeth ddatblygu. Bydd capasiti profi ychwanegol y GIG yn cael ei ddefnyddio i brofi staff rheng flaen asymptomatig yn rheolaidd ac yn strategol fel rhan o fesurau atal a rheoli heintiau.

Wrth amcangyfrif yr angen am brofion, dylanwadir ar hyn gan nifer o newidynnau, lledaeniad y clefyd, mynychder achosion newydd a chyfraddau trosglwyddo yn y gymuned, mynychder symptomau a'r dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg ar y ffordd orau o ddefnyddio'r profion i atal heintiau. Byddwn yn parhau i adolygu cyngor gwyddonol newydd, ein gwaith modelu a'n profiad rhyngwladol a byddwn yn cadw golwg ar y dystiolaeth hon ac yn addasu ein hamcangyfrifon o'r angen yn unol â hynny.

Mae seilwaith profi cenedlaethol wedi cael ei sefydlu gyda rhwydwaith helaeth o gyfleusterau profi ledled Cymru, o Unedau Profi am y Coronafeirws i Unedau Profi Symudol a Chanolfannau Profi Torfol drwy Ffenest y Car. Mae pecynnau profi gartref ar gael i'r rhai hynny na allant fynd i safleoedd profi. Gall unigolion wneud cais am brofion ar-lein drwy lwyfan GOV.UK neu drwy ffonio 119.

Mae ein capasiti samplu yn rhagori ar y gofynion cyfredol. Mae gan labordai yng Nghymru gapasiti i gynnal dros 15,000 o brofion y dydd ac mae gennym hefyd fynediad i gapasiti ehangach y DU, sy'n cael ei ddefnyddio ar gyfer profi'r boblogaeth, profion gwyliadwriaeth mewn cartrefi gofal ac ar gyfer gweithwyr allweddol. Mae capasiti Cymru yn cael ei ddefnyddio i ymateb i angen clinigol a rheoli achosion o glefydau.

Ar gyfer pobl sy'n cael eu rhyddhau o'r ysbyty, mae'n rhaid i ganlyniadau eu profion fod ar gael cyn iddynt gael eu rhyddhau. Rydym hefyd wedi sefydlu llwybr rhyddhau ychwanegol i bobl sy'n cael canlyniad positif neu sy'n heintus o hyd; byddant yn symud i ofal llai dwys a byddant yn cael eu profi eto er mwyn sicrhau eu bod yn cael canlyniad negatif cyn y byddant yn dychwelyd i'r cartref gofal. Mae hyn wedi'i nodi yn y canllawiau, *COVID-19: diweddariad i'r canllaw mewn perthynas â threfniadau gofal mwy a llai dwys* – <https://llyw.cymru/gofynion-gwasanaeth-rhyddhau-or-ysbyty-covid-19>

Nid ydym yn defnyddio'r holl gapasiti hwn, sy'n adlewyrchu nifer isel yr achosion o'r clefyd ar hyn o bryd. Ond mae'n hanfodol ein bod yn cynnal y gallu i ymateb i gynnydd sydyn mewn anghenion profi sy'n codi o achosion.

Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn arwain ymgyrch barhaus i sicrhau ymwybyddiaeth y cyhoedd o COVID-19 ers dechrau'r argyfwng. Mae'r gwaith hwn wedi bod, ac yn parhau i fod, yn hanfodol wrth gyfleu'r cyngor iechyd diweddaraf i'r cyhoedd. Mae hyn yn sicrhau bod pobl yn gwybod sut i gael prawf cyn gynted ag y byddant yn dechrau dangos symptomau, gan roi sicrwydd iddynt ynghylch rôl olrhain cysylltiadau wrth gadw Cymru'n ddiogel rhag brigadau o achosion yn y dyfodol.

Hyd yn hyn, mae'r ymgyrch wedi cynnwys deunyddiau digidol, sylw yn y cyfryngau, gwaith allgymorth cymunedol a hysbysebion mewn deunydd wedi'i argraffu, ar y cyfryngau cymdeithasol ac ar y radio. Mae dros 450 o ddeunyddiau ymgyrchu wedi cael eu cynhyrchu mewn 34 o ieithoedd gwahanol. Mae partneriaid megis y GIG, awdurdodau lleol a thimau cyfathrebu gwasanaethau cyhoeddus ehangach wedi gallu defnyddio'r deunyddiau

ymgyrchu. Bydd yr ymgyrch yn parhau i ganolbwyntio ar bwy ddylai gael prawf, sut a phryd, ynghyd â rôl olrhain cysylltiadau wrth i'r cyfyngiadau symud gael eu llacio.

Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru sy'n arwain y gwaith o gyfathrebu â'r cyhoedd i recriwtio pobl i helpu gydag ymchwilio i atebion ar gyfer y dyfodol a'u datblygu.

Goblygiadau Ariannol – Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.

Caiff unrhyw gostau ychwanegol eu talu o gyllidebau rhaglenni sydd eisoes yn bodoli ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. £250k yw'r costau ychwanegol ar gyfer Argymhelliad 8 mewn perthynas â gwaith Model R Cymru ar gyfer Sefyllfa Waethaf Resymol y Gaeaf, a thelir y costau hyn drwy gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Argymhelliad 10

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau:

- *bod profion mewn cartrefi gofal yn digwydd yn rheolaidd ac yn systematig,*
- *bod profion o'r fath yn cael eu gwneud gan unigolion sydd wedi cael hyfforddiant addas yn hytrach na defnyddio pecynnau profi gartref a*
- *bod gallu digonol i brofi i gefnogi'r ddau bwynt uchod.*

Derbynnir pwynt bwled cyntaf yr argymhelliad hwn mewn egwyddor

Mae profion rheolaidd a systematig wedi cael eu cynnal mewn cartrefi gofal yng Nghymru. Cafodd yr holl breswylwyr a'r staff mewn cartrefi gofal eu profi yn ystod mis Mai a mis Mehefin. Yng nghanol mis Mehefin, cyflwynwyd polisi i brofi holl staff cartrefi gofal yn wythnosol, a chafodd y trefniant hwn ei estyn wedi hynny. Cyhoeddwyd Strategaeth Profi Llywodraeth Cymru ar 15 Gorffennaf a oedd yn cefnogi'r penderfyniad i leihau pa mor aml y câi staff cartrefi gofal eu profi i bob pythefnos, os byddai cyfraddau cyffredinrwydd yn parhau i fod yn isel.

Mae'r canlyniadau wedi cael ei monitro'n agos ac mae'r cyfraddau cyffredinrwydd wedi parhau'n isel. Fel rhan o ddatblygu dull mwy penodol o brofi sydd wedi'i wahaniaethu, os bydd cyfraddau cyffredinrwydd yn uchel o hyd neu os ceir cynnydd sydyn, efallai y caiff profion systematig, mwy rheolaidd eu cynnal neu eu hailgyflwyno.

Gwrthodir ail bwynt bwled yr argymhelliad hwn

Mae Byrddau Iechyd Lleol wedi darparu canllawiau a hyfforddiant ar gyfer gweinyddu profion gan ddefnyddio pecynnau profi gartref. Mae dosbarthu pecynnau profi gartref i gartrefi gofal fel canolfannau profi ategol wedi darparu dull effeithiol a hyblyg sy'n diwallu anghenion penodol cartrefi gofal. Mae Byrddau Iechyd yn parhau i gefnogi, hyfforddi a chynghori cartrefi gofal mewn perthynas â phrofi a mesurau rheoli heintiau.

Derbynnir trydydd pwynt bwled yr argymhelliad hwn

Mae capasiti digonol yn labordai Cymru ac yn labordai 'Lighthouse' y DU er mwyn gallu cynnal profion mewn cartrefi gofal yng Nghymru. Caiff profion eildro eu cynnal drwy ddilyn model 'Lighthouse Labs' gan ddefnyddio pecynnau profi gartref.

Lle bydd achosion lluosog (dau neu fwy o achosion positif) yna defnyddir labordai Iechyd Cyhoeddus Cymru, lle caiff samplau eu cymryd gan unigolion sydd wedi'u hyfforddi er

mwyn helpu i reoli brigiad o achosion. Mae hyn yn golygu y gallwn ymateb i frigiadau o achosion mewn ffordd fwy hyblyg ac ymatebol gan gefnogi'r broses Profi, Olrhain a Diogelu.

Goblygiadau Ariannol – Dim goblygiadau ariannol ychwanegol gan eu bod yn unol â pholisi presennol. Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.

Gwarchod

Caiff yr argymhellion canlynol eu derbyn/derbyn mewn egwyddor

Argymhelliad 11

Rhaid i Lywodraeth Cymru gymryd camau i: sicrhau nad oes unrhyw achosion pellach o dorri data cleifion wrth symud ymlaen, a chyfathrebu'n well â phobl sydd wedi cael eu cynghori i warchod eu hunain. Mae angen dull clir, ymatebol, amserol a thryloyw sydd wedi'i strwythuro'n dda, a rhaid iddo fod yn rhan annatod o strategaeth y dyfodol o roi cymorth i'r grŵp agored iawn i niwed hwn o unigolion.

Argymhelliad 12

Rhaid i Lywodraeth Cymru ail-edrych ar y trefniadau gyda'r prif archfarchnadoedd i sicrhau y gall fodloni ei hun y bydd digon o wasanaethau siopa bwyd ar-lein a danfon i'r cartref yn gallu ateb y galw, yn enwedig yn ystod y gaeaf sydd i ddod.

Argymhelliad 13

Mae'r Pwyllgor yn cydnabod bod carfan o bobl nad ydynt ar y rhestr cleifion sydd i fod i warchod ond sydd fel arall yn agored i niwed neu fel arfer yn dibynnu ar wasanaethau siopa bwyd ar-lein a danfon i'r cartref. Rhaid i Lywodraeth Cymru edrych ar y ffordd orau o adnabod y bobl hyn a rhoi cymorth iddynt.

Argymhelliad 14

Dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu adolygiad cyflym a phenodol o'r trefniadau cyfredol ar gyfer danfon meddyginiaethau i sicrhau eu bod yn gadarn, yn ddibynadwy, yn ddiogel ac yn gynaliadwy, ac yn gallu ateb y galw cyfredol a phwysau posibl yn y dyfodol, yn enwedig yn ystod misoedd y gaeaf.

Argymhelliad 15

Rhaid i Lywodraeth Cymru weithio mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol i adolygu'r trefniadau cymorth presennol ar gyfer pobl sy'n gwarchod eu hunain, a gweithredu gwelliannau yn ôl yr angen.

Mae Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth wedi cau'r ymchwiliad i'r achos o dorri data a gododd heb gymryd unrhyw gamau rheoleiddio, gan gydnabod mai gwall dynol oedd hwn ac y cymerwyd camau unioni cyflym. Er bod y digwyddiad hwn yn annerbyniol, mae gwersi wedi'u dysgu ac rydym yn ymrwymedig i barhau i wella yn y maes hwn.

Mae grŵp data wedi cael ei sefydlu o fewn Llywodraeth Cymru i sicrhau bod materion data priodol yn cael eu datrys yn brydlon wrth fynd ati i rannu data ag awdurdodau lleol a phartneriaid eraill. Mae rhagor o waith i ymgysylltu â rhanddeiliaid wedi cael ei wneud lle gallai rhanddeiliaid drafod trefniadau gwarchod a deunyddiau cyfathrebu cysylltiedig yn uniongyrchol â swyddogion. Mae hyn wedi dylanwadu ar gynnwys ein deunyddiau cyfathrebu ynghyd â'r ffordd y cânt eu dosbarthu.

Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gyda saith manwerthwr bwyd mawr, gan rannu data er mwyn eu galluogi i flaenoriaethu archebion ar-lein a gwasanaethau danfon i'r cartref i bobl sy'n gwarchod eu hunain. Rydym yn croesawu'r ymdrech y mae'r manwerthwyr hyn wedi'i gwneud i ehangu eu gwasanaethau archebu ar-lein a danfon i'r cartref, ac i flaenoriaethu pobl sy'n gwarchod eu hunain.

Mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig yn cyfarfod yn rheolaidd â manwerthwr bwyd mawr ac mae ei swyddogion hefyd wedi cynnal trafodaethau â saith manwerthwr mawr sy'n cynnig gwasanaethau archebu ar-lein. Mae slotiau danfon ar-lein â blaenoriaeth yn gweithio'n dda ac mae manwerthwyr wedi cadarnhau y byddant yn parhau i sicrhau bod slotiau â blaenoriaeth ar gael i bobl sy'n gwarchod eu hunain ar ôl i gyngor gwarchod ddod i ben am y tro ar 16 Awst. Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi bod pobl sy'n agored i niwed ac mae wedi bod yn gweithio gydag awdurdodau lleol a chynghorau gwirfoddol sydd wedi bod yn cefnogi'r grwpiau hyn, gan ddarparu mynediad i fwyd, cymorth a chynlluniau cyfeillio ehangach. Ysgrifennodd y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol at arweinydd pob awdurdod lleol ym mis Ebrill er mwyn canfod faint o gymorth a ddarparwyd i bobl agored i niwed nad oeddent yn gwarchod eu hunain, a chafodd ei sicrhau bod cymorth effeithiol ar waith. Mae Gweinidogion wedi cytuno y caiff llythyr pellach ei anfon at arweinwyr a Chynghorau Gwirfoddol ym mis Awst er mwyn iddynt allu diweddarau'r wybodaeth a ddarparwyd ganddynt.

Mae nifer y gwirfoddolwyr a recriwtiwyd i gefnogi'r Cynllun Gwirfoddolwyr a chapasiti y Post Brenhinol yn rhagori ar y galw cyfredol gan fferyllfeydd a meddygon fferyllol ledled Cymru. Yn dilyn cyngor y Prif Swyddog Meddygol i ddod â threfniadau gwarchod i ben dros dro, bydd y Cynllun Dosbarthu gan Wirfoddolwyr a Gwasanaeth y Post Brenhinol yn parhau, fel y cynlluniwyd, i gefnogi'r cleifion hyn tan 30 Medi. Mae'r trefniadau i ddsbarthu meddyginiaethau ar gyfer COVID-19 wedi cael eu hadolygu mewn ymgynghoriad â rhanddeiliaid a chyfranogwyr. Bydd canfyddiadau'r adolygiad yn llywio'r angen i ymateb i gynnydd pellach yn yr hydref neu i frigiadau lleol o drosglwyddo'r feirws yn y gymuned.

Mewn perthynas â'r trydydd sector, mae bron £7m wedi'i ddsbarthu mewn grantiau a benthyciadau brys i 150 o sefydliadau drwy Gronfa Frys y Sector Gwirfoddol ers dechrau'r pandemig, gan fod o fudd i dros 730,000 o unigolion o bosibl. Mae pob Cyngor Gwirfoddol wedi cael £25,000 i gefnogi sefydliadau lleol i ymateb i anghenion eu cymuned; ar 31 Gorffennaf, roedd y gronfa hon wedi cefnogi dros 200 o sefydliadau.

Goblygiadau Ariannol – Dyrennir cyllid ar gyfer prosesau cyfathrebu yn ymwneud â threfniadau gwarchod drwy gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Mewn perthynas ag Argymhelliad 13, o dan y cynllun Profi, Orlhain a Diogelu, cytunwyd ar £1m fel rhan o'r Gronfa Galedi Llywodraeth Leol i gefnogi awdurdodau lleol gydag elfen 'Diogelu' y cynllun er mwyn helpu'r bobl hynny y mae angen iddynt hunanynysu o ganlyniad i fesurau olrhain cysylltiadau ac nad ydynt yn gallu cael cymorth gan deulu na ffrindiau. Caiff hyn ei gynnwys yn llinyn cyffredinol y gronfa a pharheir i adolygu'r swm sydd ar gael.

Mewn perthynas ag argymhelliad 14, mae £5.8m o fewn y Fframwaith Contractiol Fferylliaeth Gymunedol wedi cael ei haddasu i gefnogi'r trefniadau hyn drwy gydol 2020-21 os bydd angen, ac mae £7m wedi cael ei ddsbarthu i'r trydydd sector.

Derbynnir yr argymhellion hyn mewn egwyddor

Argymhelliad 16

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod canllawiau clir ar gael i'r rhai sy'n gwarchod ynghylch cyrchu gwasanaethau gofal iechyd arferol a sut i wneud hyn yn ddiogel.

Argymhelliad 17

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod canllawiau clir yn cael eu darparu ar gyfer teuluoedd a gofalwyr pobl sy'n gwarchod ynghylch dychwelyd i'r gwaith, a'r cymorth y gallant ei ddisgwyl.

Ysgrifennodd y Prif Swyddog Meddygol at y bobl hynny sy'n gwarchod ynghylch beth i'w wneud mewn perthynas â mynd i leoliadau iechyd ar gyfer gofal rheolaidd ac apwyntiadau sydd wedi'u cynllunio. Y cyngor cynnar oedd osgoi'r lleoliadau lle bynnag y bo'n bosibl a phan oedd angen cyngor neu driniaeth ar unigolyn, roedd yn bwysig cyfathrebu'n uniongyrchol â'r lleoliad er mwyn rhoi gwybod eich bod yn gwarchod eich hun.

Newidiodd y cyngor ar 13 Mehefin mewn perthynas â gwisgo masgiau wyneb, i nodi y dylai pobl a oedd wedi derbyn llythyr gwarchod gan y Prif Swyddog Meddygol (gan gynnwys gofalwr claf neu blentyn sydd ar y Rhestr o'r Cleifion a Warchodir yng Nghymru) wisgo masg meddygol pan nad oedd modd osgoi'r angen iddynt ymweld â lleoliadau iechyd neu ofal cymdeithasol. Dylai masgiau gael eu darparu i bobl yn y categori hwn os oedd angen.

Nod Llywodraeth Cymru yw darparu canllawiau a fyddai'n cefnogi'r holl unigolion hynny o ran pa gamau priodol i'w cymryd. Mae rhwymedigaeth gyfreithiol ar gyflogwyr i leihau'r risg o ddod i gysylltiad â COVID-19 yn y gweithle. Mae cyngor ar gael ar y we-dudalen 'Gwaith, sgiliau a chefnogaeth ariannol' ar sut i gadw'n ddiogel yn y gwaith a chael help gydag arian neu sicrwydd cyflogaeth. <https://llyw.cymru/gwaith-sgiliau-chefnogaeth-ariannol>

Goblygiadau Ariannol – Dim.

Y Strategaeth Profi, Olrhain a Diogelu

Derbynnir yr argymhelliad hwn

Argymhelliad 18

Rhaid i Lywodraeth Cymru achub ar y cyfle yn awr i adolygu'r holl drefniadau i sicrhau bod graddfa'r isadeiledd, y gwaith o gyflwyno technoleg a'r ymarferion recriwtio angenrheidiol ar waith i sicrhau system olrhain cysylltiadau effeithlon sy'n gweithredu'n effeithiol. Rhaid i'r system beidio â dioddef yn sgil diffyg cynllunio, adnoddau neu dechnoleg, pan fu amser i baratoi a chyfleoedd pwysig ar gyfer dysgu.

Mae'r system Profi, Olrhain a Diogelu wedi cael ei dylunio i raddfa, fel sy'n ofynnol, gyda chynlluniau rhanbarthol i gefnogi hyn. Mae gwaith i gynllunio adnoddau, seilwaith a chapasiti wedi cael ei wneud yn seiliedig ar y modelau a'r cyngor gwyddonol diweddaraf.

Gan weithio mewn partneriaeth agos ag Iechyd Cyhoeddus Cymru a Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru, byrddau iechyd ac awdurdodau lleol, mae gwelliannau a mesurau mireinio yn cael eu rhoi ar waith yn gyflym ac ar draws y system gyfan.

Derbynnir yr argymhelliad hwn mewn egwyddor

Argymhelliad 19

Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru, geisio sicrhau bod canlyniadau pob prawf yn cael eu dychwelyd o fewn 24 awr.

Mae cyflymder yn hollbwysig er mwyn sicrhau bod y system olrhain cysylltiadau yn effeithiol. Mae arweinwyr profi byrddau iechyd ac Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gweithio'n gyflym ar nifer o welliannau, gan gynnwys:

- gwella prosesau labordai er mwyn datblygu effeithlonrwydd a chyflymder
- Darparu staff ac offer ychwanegol ar gyfer labordai rhanbarthol Iechyd Cyhoeddus Cymru yn Ysbyty Athrofaol Cymru, Caerdydd, Ysbyty Singleton, Abertawe ac Ysbyty Glan Clwyd, y Rhyl fel y gallant weithredu 24 awr y dydd, saith diwrnod yr wythnos.
- Creu chwe labordy mewn ysbytai aciwt ar draws Cymru, a fydd ag offer profi cyflym, mewn llai na 4 awr, ac offer profi newydd ar gyfer cyflyrau eraill i ryddhau staff i weithio ar brofion COVID-19. Bydd y labordai hyn ar gael rhwng 8:00am a 10:00pm, saith diwrnod yr wythnos.

Goblygiadau Ariannol – Tra bod gwaith yn parhau gyda GIG Cymru ar hyn, caiff cyllid ar gyfer gwelliannau ei ddarparu o'r pecyn sefydlogi gwerth £800m i gefnogi GIG Cymru. Cymeradwywyd £32 miliwn o gyllid i gyflymu amseroedd profi.

Gwrthodir yr argymhelliad hwn.

Argymhelliad 20

Dylai Llywodraeth Cymru symud ar unwaith i system lle mae olrhain cysylltiadau yn cychwyn naill ai ar ôl derbyn prawf positif, neu o fewn 24 awr.

Bydd y gwaith o olrhain cysylltiadau yn dechrau ar ôl cael prawf positif. Mae'r mwyafrif helaeth o'r bobl a gaiff eu profi yn cael canlyniad negatif (93.5% yn negatif ar 9 Awst). Gallai dechrau olrhain cysylltiadau cyn gwybod canlyniadau profion gael effaith negyddol sylweddol ar y cysylltiadau hynny y gofynnir iddynt hunanynysu'n ddiangen, a thanseilio hyder yn y system. Byddai hefyd yn gofyn am gryn dipyn o adnoddau ychwanegol yn y timau olrhain cysylltiadau. Mae ein dull yn ystyried y cyngor meddygol diweddaraf ac effeithiau economaidd-gymdeithasol ehangach gofyn i gysylltiadau agos hunanynysu. Mae'r sefyllfa hon yn datblygu a chaiff ei hadolygu'n barhaus.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Mae cyllid wedi cael ei ddyrannu i Fyrddau Iechyd ac awdurdodau lleol er mwyn cefnogi'r rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu

Derbynnir yr argymhelliad hwn mewn egwyddor

Argymhelliad 21

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod systemau ar waith i fonitro'r gyfradd negyddol ffug yn effeithiol, ac i sicrhau bod profion yn cael eu cyflwyno'n gyfrifol ac yn hyblyg er mwyn lleihau'r gyfradd negyddol ffug.

Mae'r Strategaeth Profi, y cyfeiriwyd ati'n flaenorol, yn amlinellu sut y darperir profion yng Nghymru. Mae nifer isel yr achosion o'r clefyd yn debygol o gynhyrchu cyfradd uwch o ganlyniadau positif anghywir a chanlyniadau negatif anghywir. Mae'n anodd mesur canlyniadau negatif anghywir, ond mae gwaith yn mynd rhagddo i amcangyfrif cyfraddau negatif anghywir yn seiliedig ar sensitifrwydd clinigol profion.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Cymerir cyllid o gyllidebau y cytunwyd arnynt ar gyfer profi, fel y disgrifir uchod.

Derbynnir yr argymhelliad hwn

Argymhelliad 22

Mewn ymgynghoriad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru, dylai Llywodraeth Cymru:

- *gyhoeddi strategaeth i gynyddu nifer y bobl sy'n dod ymlaen i gael prawf er mwyn defnyddio'r capasiti profi sydd ar gael yn llawnach*
- *cymryd camau yn awr i roi sicrwydd y bydd modd cyflawni 20,000 o brofion y dydd*
- *sicrhau bod mesurau diogelwch ar waith i sicrhau bod capasiti o gyfleusterau y tu allan i Gymru yn addas i'r diben ac yn ddigonol i ateb y galw*
- *sicrhau bod y system yn gallu ymateb i gynnydd yn y galw, ac ehangu i'w ddiwallu.*

Mewn cydweithrediad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru, Byrddau Iechyd Lleol ac Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth y DU, mae seilwaith profi cenedlaethol wedi cael ei ddatblygu er mwyn sicrhau bod y rhai y mae angen prawf arnynt yn gallu cael un yn gyflym ac yn hawdd. Mae gennym strategaeth cyfathrebu sy'n canolbwyntio ar bwy ddylai gael prawf, sut a phryd, gan annog y rhai hynny sydd â symptomau i gael eu profi.

Mae gwaith modelu helaeth yn helpu i lywio gofynion ar gyfer cynllunio capasiti. Gellir defnyddio Unedau Profi Symudol Wrth Gefn yn hyblyg er mwyn helpu i ymateb i frigiadau o achosion gan sicrhau y cânt eu rheoli mewn ffordd ystwyth. Rydym eisoes wedi gweld y rhain yn cael eu defnyddio'n effeithiol er mwyn ymateb i frigiadau o achosion yng Nghymru.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl

Derbynnir yr argymhelliad hwn

Argymhelliad 23

Rhaid i Lywodraeth Cymru, fel mater o frys, adolygu ei phenderfyniadau ynghylch nifer y staff sydd eu hangen ar gyfer olrhain cysylltiadau er mwyn sicrhau ei hun a'r cyhoedd y gall y system yn gallu gweithredu'n effeithiol pan fydd y galw ar ei uchaf, ac y gall fod yn hyblyg ac ymateb yn ôl newidiadau yn y galw. Dylai gyhoeddi canlyniadau'r adolygiad.

Nid yw Llywodraeth Cymru wedi gosod targed o ran nifer y staff sydd eu hangen i olrhain cysylltiadau. Y polisi yw datblygu'r arbenigedd olrhain cysylltiadau sydd eisoes yn bodoli yn ein hawdurdodau lleol a'n byrddau iechyd ac adeiladu arno er mwyn creu gweithlu y gellir ei gynyddu neu ei leihau yn gyflym gan ddibynnu ar amgylchiadau.

Mae'r dull partneriaeth hwn wedi ein galluogi i sefydlu gweithlu o ryw 700 o bobl yn gyflym, sy'n fwy na digon i ymdopi â'r nifer isel o bobl sy'n cael canlyniadau prawf positif ar hyn o bryd. Roedd y dybiaeth gychwynnol y byddai angen gweithlu o 1,000 o swyddogion olrhain cysylltiadau yn seiliedig ar waith modelu cynharach. Pe byddem yn gweld ail don ar y raddfa hon, byddai angen gweithlu ag oddeutu 1,800 o swyddogion. Mae'r holl fyrddau iechyd ac awdurdodau lleol wrthi'n rhoi eu cynlluniau hyfforddi a recriwtio gweithlu ar waith ar hyn o bryd a chaiff y sefyllfa ei monitro'n agos ai hailasesu'n llawn ym mis Medi.

Derbynnir yr argymhelliad hwn

Argymhelliad 24

Rhaid i Lywodraeth Cymru gadarnhau, fel mater o flaenoriaeth, y pecyn cymorth ariannol i awdurdodau lleol i gefnogi'r gwaith o gyflogi gweithwyr olrhain proffesiynol, yn hytrach na dibynnu ar adleoli staff presennol.

Bydd angen cymorth ac adnoddau ar awdurdodau lleol a byrddau iechyd. Mae hyd at £45m ar gael y flwyddyn ariannol hon i gefnogi gweithlu olrhain cysylltiadau â chyfanswm o 1,800 o swyddogion gyda'r capasiti i olrhain cysylltiadau hyd at 11,000 o achosion positif newydd bob wythnos. Caiff y sefyllfa hon ei hadolygu'n barhaus.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Mae £45m wedi cael ei ddarparu ar gyfer 2020-21. Mae cyllid wedi cael ei ddyrannu i Fyrddau Iechyd ac awdurdodau lleol er mwyn cefnogi'r rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu. Caiff unrhyw gostau ychwanegol eu hadolygu'n barhaus.

Derbynnir yr argymhelliad hwn Argymhelliad 25

Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gyda'i phartneriaid, sicrhau system o negeseuon cyhoeddus clir ac ailadroddus - ar lefel genedlaethol a lleol - ynghylch cyfrifoldebau unigolion i hunanynysu os oes ganddynt symptomau, a phwysigrwydd hunanatgyfeirio ar frys i gael prawf.

Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn arwain ymgyrch barhaus i sicrhau ymwybyddiaeth y cyhoedd o COVID-19 ers dechrau'r argyfwng. Mae'r gwaith hwn wedi bod, ac yn parhau i fod, yn hanfodol wrth gyfleu'r cyngor iechyd diweddaraf i'r cyhoedd. Mae'n sicrhau bod pawb yn deall sut i gael prawf cyn gynted ag y byddant yn dechrau dangos symptomau, ac yn rhoi sicrwydd iddynt ynghylch rôl olrhain cysylltiadau wrth gadw Cymru'n ddiogel rhag brigiadau o achosion yn y dyfodol. Mae partneriaid megis y GIG, awdurdodau lleol a thimau cyfathrebu gwasanaethau cyhoeddus ehangach wedi gallu defnyddio'r deunyddiau ymgyrchu. Bydd yr ymgyrch yn parhau i ganolbwyntio ar bwy ddylai gael prawf, sut a phryd, ynghyd â rôl olrhain cysylltiadau wrth i'r cyfyngiadau symud gael eu llacio.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Cymerir y costau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Derbynnir yr argymhelliad hwn Argymhelliad 26

Rhaid i Lywodraeth Cymru archwilio gyda Llywodraeth y DU y trefniadau ar gyfer tâl salwch statudol ar gyfer gweithwyr gofal cymdeithasol yng Nghymru sy'n gorfod hunanynysu. Dylid gwneud hyn ar frys.

Mae tâl salwch statudol yn fater sydd heb ei ddatganoli ac mae Gweinidogion yn parhau i godi effaith ariannol hunanynysu ar lefel y DU. Mae'r Prif Weinidog a'r Gweinidog Iechyd wedi ysgrifennu'n ffurfiol at Lywodraeth y DU ynglŷn â'r mater hwn ond heb gael ateb cadarnhaol. Mae'r Gweinidog Iechyd wedi codi'r mater hwn yn rheolaidd yng nghyfarfodydd Gweinidogion Iechyd y pedair gwlad. Mae gan weithwyr sy'n hunanynysu hawl i dâl salwch statudol ar gyfer pob diwrnod y byddant yn hunanynysu ar yr amod eu bod yn bodloni'r meini prawf cymhwysedd, gan gynnwys hunanynysu am o leiaf 4 diwrnod ar ôl ei gilydd (gan gynnwys diwrnodau nad ydynt yn ddiwrnodau gwaith). Mae pobl sydd wedi cael eu holrhain ac y mae'n rhaid iddynt hunanynysu am eu bod wedi bod mewn cysylltiad â rhywun sydd wedi cael canlyniad prawf coronafeirws positif hefyd wedi'u cynnwys o dan y rheoliadau a wnaed gan Lywodraeth y DU ar 27 Mai 2020, yn amodol ar feini prawf cymhwysedd.

Goblygiadau Ariannol – Dim.

Derbynnir yr argymhelliad hwn Argymhelliad 27

Rhaid i Lywodraeth Cymru ddarparu mwy o wybodaeth am y protocol ar drefniadau trawsffiniol.

Mae prosesau ar waith er mwyn gallu rhannu data a gwybodaeth rhwng Cymru a Lloegr i gefnogi'r gwaith o olrhain cysylltiadau. Caiff gwybodaeth ei rhannu'n ddyddiol rhwng Iechyd Cyhoeddus Cymru a Public Health England drwy system electronig ddiogel a chaiff y broses ei hategu gan gytundeb rhannu data rhwng y ddau sefydliad. Y system Profi, Olrhain a Diogelu neu 'Test and Trace' lle mae'r person yn byw fydd yn arwain wrth gysylltu â'r unigolyn.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Caiff unrhyw gostau ychwanegol eu talu o gyllidebau rhaglenni sydd eisoes yn bodoli.

Goblygiadau Ariannol i lywodraeth leol/cyllid ar gyfer gofal cymdeithasol i oedolion

Derbynnir yr argymhelliad hwn Argymhelliad 28

Rhaid i Lywodraeth Cymru, fel mater o frys, roi ar waith ymrwymiad cyllid gwarantedig byrdymor i gefnogi gwasanaethau gofal cymdeithasol i oedolion i liniaru effaith ariannol Covid-19. Rhaid datblygu'r ymrwymiad hwn mewn ymgynghoriad â darparwyr gwasanaethau, gan gynnwys llywodraeth leol.

Hyd yn hyn, mae Llywodraeth Cymru wedi dyrannu dros £155m ychwanegol i dalu am y costau y mae awdurdodau lleol yn eu hwynebu wrth ymateb i COVID-19. Mae hyn yn cynnwys ychydig llai na £63m i'w helpu i dalu'r costau ychwanegol y mae darparwyr gofal cymdeithasol i oedolion yn mynd iddynt.

Cydnabyddir y pwysau ariannol sydd ar awdurdodau lleol o ganlyniad i golli incwm, ac rydym wedi cytuno ar £78m ychwanegol i gynorthwyo awdurdodau lleol gyda'r costau hyn.

Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i weithio'n agos gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Trysoryddion Cymru er mwyn deall effaith y pandemig ar lywodraeth leol ac yn gweithredu fel sydd angen i fynd i'r afael â hyn.

Goblygiadau Ariannol – Mae oddeutu £155m wedi cael ei ddarparu i awdurdodau lleol yng Nghymru er mwyn helpu i dalu costau ychwanegol yn sgil COVID-19.

Mae'r gaeaf bob amser yn gyfnod heriol i'r GIG a'r sector gofal cymdeithasol, ond bydd materion a phryderon ychwanegol i'w hystyried y gaeaf hwn yn arbennig. Mae Cynllun Diogelu'r Gaeaf wrthi'n cael ei ddatblygu a bydd yn ceisio darparu fframwaith cenedlaethol er mwyn i sefydliadau gydweithredu i gynhyrchu cynlluniau integredig a fydd yn darparu gofal di-dor ar draws y sector iechyd a gofal cymdeithasol.

Yn gynharach yr wythnos hon, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru fwy na £260m o gyllid ar gyfer awdurdodau lleol hefyd. Bydd hyn yn eu helpu i baratoi eu cyllidebau a sicrhau bod modd talu unrhyw gostau ychwanegol ac ymdopi â'r gofynion glanhau ychwanegol i gefnogi ein dull ymateb ar y cyd i COVID-19.

Byddaf yn diweddarau aelodau'r Pwyllgor pan gaiff Cynllun Diogelu'r Gaeaf ei gyflwyno.
Gobeithiaf y bydd y wybodaeth hon yn ddefnyddiol.

Yn gywir,

A handwritten signature in black ink that reads "Vaughan Gething". The signature is written in a cursive, flowing style.

Vaughan Gething AS/MS

Y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
Minister for Health and Social Services

Ymateb i'r argymhellion yn Adroddiad y Pwyllgor Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Chwaraeon – Ymchwiliad i effaith Covid-19, a'r modd y mae'n cael ei reoli, ar iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru:

Cyfarpar Diogelu Personol	
<p>Argymhelliad 1</p> <p>Rhaid i Lywodraeth Cymru fynd ati ar fyrder i:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ gyhoeddi strategaeth ar gyfer sicrhau cyflenwad gwydn o gyfarpar diogelu personol;▪ casglu ynghyd lefelau digonol o gyfarpar diogelu personol priodol ar gyfer unrhyw achos yn y dyfodol;▪ adolygu'r cyfarpar diogelu personol y mae wedi'i gasglu ynghyd i sicrhau ei fod yn parhau i fod o ansawdd digonol a'i fod yn addas at y diben, gan gynnwys bod y dyluniad a'r ffit yn briodol ar gyfer pawb sy'n ei wisgo ac yn addas ar gyfer staff, cleifion neu ofalwyr sy'n fyddar neu â nam ar eu clyw;▪ cyhoeddi strategaeth ar gyfer sicrhau gwydnwch y trefniadau dosbarthu ar gyfer cyfarpar diogelu personol;▪ gweithio gyda phartneriaid i sicrhau bod canllawiau ar gyfarpar diogelu personol yn cael eu diweddarau yng ngoleuni'r cyngor gwyddonol diweddaraf, a chyfathrebu'r cyngor hwn yn glir i'r staff.	
<p>Ymateb – Derbyn</p> <p>Mae cynllun strategol ar gyfer Caffael Cyfarpar Diogelu Personol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cael ei ddatblygu. Mae'r gwaith hwn yn cael ei gydlynw drwy'r Grŵp Cyflenwi, Cyrchu a Dosbarthu Cyfarpar Diogelu Personol, a gaiff ei gadeirio gan Lywodraeth Cymru ac sy'n cynnwys cynrychiolwyr o Bartneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru, Arweinwyr Gweithredol Cyfarpar Diogelu Personol Byrddau Iechyd Lleol a Chymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol. Caiff y cynllun ei ddatblygu fel rhan o'r paratodau ehangach ar gyfer y gaeaf a wneir gan Wasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth Cymru.</p> <p>Bydd y cynllun strategol yn cynnwys camau i gynyddu stociau ac ehangu capasiti storio er mwyn sicrhau bod gennym 'glustog' priodol o gyfarpar diogelu personol ar gyfer y gaeaf, ynghyd ag ailgyflenwi ein stoc pandemig. Mae buddsoddiadau diweddar mewn system rheoli stociau a'r gallu i fodelu wedi sicrhau bod gennym fwy o wybodaeth erbyn hyn am 'gyfradd waredu' cyfarpar diogelu personol, ynghyd â'r gallu i ddadansoddi'r galw a'r cyflenwad fesul cynnyrch a fesul sector wrth inni baratoi at y gaeaf. Bydd y systemau hyn yn parhau i gael eu mireinio a'u datblygu. Er mwyn datblygu gwydnwch ymhellach, bydd y cynllun yn ystyried cyrchu nwyddau gan gyflenwyr rhyngwladol cyn gynted â phosibl a chynnwys mwy o weithgynhyrchwyr cyfarpar diogelu personol yng Nghymru mewn llinellau cyflenwi.</p> <p>Mae Cymru wedi cyfrannu at lunio canllawiau, drwy fod yn aelod o Gell Atal a Rheoli Heintiau'r DU, ac yn cydymffurfio â chanllawiau'r DU ar atal a rheoli heintiau sy'n seiliedig ar dystiolaeth (ynghyd â'r tablau cysylltiedig ar Gyfarpar Diogelu Personol).</p>	

<https://www.gov.uk/government/publications/wuhan-novel-coronavirus-infection-prevention-and-control>

Mae Grŵp Trosglwyddiadau Nosocomiaidd wedi cael ei sefydlu i gynnwys Llywodraeth Cymru a'r sector iechyd a gofal cymdeithasol, a chaiff ei gadeirio ar y cyd gan y Dirprwy Brif Swyddog Meddygol a'r Prif Swyddog Nyrsio. Diben y grŵp yw cynnig cyngor, cymorth ac arweiniad o ran y camau y dylid eu cymryd i leihau trosglwyddiadau nosocomiaidd fel bod gwasanaethau'n gallu ailddechrau'n ddiogel.

Mae canllawiau atal a rheoli heintiau, gan gynnwys rhai ar gyfarpar diogelu personol, yn rhan hanfodol o gylch gwaith y Grŵp Trosglwyddiadau Nosocomiaidd ac, er mwyn hwyluso hyn, mae is-grŵp wedi cael ei ffurfio a fydd yn canolbwyntio ar atal a rheoli heintiau. Caiff y grŵp hwn ei gadeirio gan Gyfarwyddwr Nyrsio. Mae'r grŵp hwn yn cynnwys cynrychiolwyr o'r sector iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru ynghyd ag Addysg a Gwella Iechyd Cymru ac, ymysg pethau eraill, bydd yn datblygu'r safonau hyfforddiant craidd ar gyfer atal a rheoli heintiau ac yn diwygio safonau glanhau. Bydd y grŵp atal a rheoli heintiau yn goruchwylio arolwg a dadansoddiad anghenion hyfforddi mewn perthynas ag addysg, hyfforddiant a chapasiti atal a rheoli heintiau gweithluoedd mewn lleoliadau iechyd a gofal cymdeithasol. Mae grŵp gorchwyl a gorffen wedi cael cyfarwyddyd i ddatblygu addysg a hyfforddiant safonol a chyfredol ar atal a rheoli heintiau i Gymru.

Goblygiadau ariannol: Bydd costau cyfarpar diogelu personol a fydd yn deillio o ddatblygu'r cynllun strategol ar gyfer Iechyd a Gofal Cymdeithasol yn cael eu talu drwy'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.

Argymhelliad 2

Rhaid i Lywodraeth Cymru adolygu ei systemau ei hun i sicrhau bod y mecanweithiau ar waith i alluogi gweithgynhyrchwyr yng Nghymru i ymateb yn gyflym wrth gyflenwi cyfarpar diogelu personol priodol pe bai unrhyw achosion yn y dyfodol. Rhaid i hyn gynnwys cael trefniadau caffael sy'n gallu ymateb yn amserol.

Ymateb – Derbyn

Mae gan fusnesau yng Nghymru rôl bwysig i'w chwarae o ran atgyfnerthu ein gallu i wrthsefyll ail don o COVID-19 a'r risgiau a berir gan Brexit heb gytundeb. Bydd ein cynllun caffael cyfarpar diogelu personol ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol yn cyfuno gweithgynhyrchu lleol â chyflenwadau rhyngwladol, ac rydym yn rhagweld y bydd archebion yn cynyddu gan fusnesau yng Nghymru dros y flwyddyn nesaf wrth iddynt ddechrau cynhyrchu cyfarpar diogelu personol.

Sefydlwyd CERET (Tîm Peirianeg Gofynion Cyfarpar Hanfodol), a gaiff ei gadeirio gan Ddiwydiant Cymru, ym mis Mawrth er mwyn creu dolen gyswllt rhwng y sector iechyd a diwydiant a hwyluso llinell gyflenwi ar gyfer cyfarpar diogelu personol. Mae CERET wedi cefnogi nifer o sefydliadau gweithgynhyrchu yng Nghymru er mwyn dod â'r gallu i weithgynhyrchu i Gymru.

Bydd Diwydiant Cymru a'i bartneriaid yn hanfodol wrth lywio ein gwaith ymgysylltu â busnesau yn y dyfodol ynghylch gofynion cyfarpar diogelu personol ynghyd â'r potensial i fodloni mwy o'n gofynion caffael eraill yn y wlad hon.

Rydym wedi defnyddio'r ddarpariaeth COVID-19 gyfredol ar gyfer dyfarniadau caffael uniongyrchol er mwyn cynnwys busnesau lleol mewn cadwyni cyflenwi cyfarpar diogelu personol. Rydym yn awyddus i barhau i ddefnyddio pob dull posibl fel y gall y busnesau hynny a gamodd i'r adwy ar bwynt critigol pan ddechreuodd y pandemig barhau i gael mynediad at gontractau cyhoeddus fel y gallwn ddefnyddio gwariant cyhoeddus yn well i gefnogi llesiant economaidd a chymdeithasol ledled Cymru.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Caiff unrhyw gostau ychwanegol eu talu o gyllidebau rhaglenni sydd eisoes yn bodoli.

Argymhelliad 3

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod gan sefydliadau'r trydydd sector sy'n darparu gwasanaethau gofal hanfodol fynediad dibynadwy at gyfarpar diogelu personol priodol.

Ymateb – Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi ariannu Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru i gyflenwi cyfarpar diogelu personol i'r sectorau iechyd a gofal cymdeithasol yng Nghymru. Lle bydd sefydliadau'r trydydd sector yn gweithredu i gefnogi'r gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol statudol, byddant yn cael cyfarpar diogelu personol gan Fyrddau Iechyd Lleol neu awdurdodau lleol er mwyn cyflawni'r swyddogaethau hynny. Mae nifer o sefydliadau'r trydydd sector sy'n darparu gofal meddygol, megis hosbisau, wedi bod yn rhan o ddsbarthiad craidd Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru am nifer o flynyddoedd ac mae hyn wedi parhau drwy gydol yr ymateb i COVID-19.

Mewn perthynas â gofal cymdeithasol, mae Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru yn darparu cyfarpar diogelu personol yn uniongyrchol i awdurdodau lleol drwy ei Storfeydd Cyfarpar ar y Cyd er mwyn eu dosbarthu ymlaen i ddarparwyr gofal. Bydd Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru yn parhau i gyrchu a dosbarthu cyfarpar diogelu personol i awdurdodau lleol er mwyn diwallu anghenion y sector gofal cymdeithasol am weddill y flwyddyn ariannol hon, gan gynnal cyflenwad sefydlog o gyfarpar diogelu personol drwy gydol y cyfnod adfer.

Rydym yn cydnabod mai awdurdodau lleol sydd yn y sefyllfa orau i adnabod y darparwyr gofal sy'n gweithredu yn eu hardal leol y mae angen cyfarpar diogelu personol arnynt, gan gynnwys gwasanaethau a ddarperir gan sefydliadau'r trydydd sector. Gan y bydd Partneriaeth Cydwasanaethau GIG Cymru yn cyflenwi cyfarpar diogelu personol i ddiwallu'r angen a nodir gan awdurdodau

<p>lleol, nid ydym yn credu bod angen cael llwybr dosbarthu uniongyrchol ychwanegol i sefydliadau'r trydydd sector, ac ni fyddai hyn yn ymarferol.</p> <p>Goblygiadau Ariannol – Dim goblygiadau ariannol ychwanegol. Caiff hyn ei gwmpasu yn y cynllun strategol ar gyfer cyfarpar diogelu personol y cyfeirir ato uchod.</p>	
<p>Profi</p>	
<p>Argymhelliad 4 Rhaid i Lywodraeth Cymru, a'i phartneriaid, sicrhau bod mynediad lleol at brawf i unrhyw un sydd ei angen, yn ôl yr angen. Mae angen i feddygon teulu a gofal sylfaenol fod yn rhan annatod o'r trefniadau hyn.</p>	
<p>Ymateb: Derbyn Mae gennym seilwaith profi cenedlaethol erbyn hyn sy'n golygu y gall unrhyw un gael prawf os oes angen un arno. Mae rhwydwaith helaeth o gyfleusterau profi ar gael ledled Cymru, o Unedau Profi am y Coronafeirws i Unedau Profi Symudol a Chanolfannau Profi Torfol drwy Ffenest y Car. Mae pecynnau profi gartref ar gael i'r rhai hynny na allant fynd i safleoedd profi. Gall unigolion wneud cais am brofion ar-lein drwy lwyfan GOV.UK neu drwy ffonio 119. Byddwn yn parhau i archwilio darpariaeth yn y gymuned drwy safleoedd lleol ac yn defnyddio pecynnau profi gartref mewn lleoliadau cymunedol sy'n gallu darparu canlyniadau cyflym.</p> <p>Goblygiadau Ariannol – Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.</p>	
<p>Argymhelliad 5 Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gyda'i phartneriaid, sicrhau ymgyrch barhaus o negeseuon cyhoeddus clir, cyson ac ailadroddus - ar lefel genedlaethol a lleol - ynghylch pryd i geisio prawf Covid-19 a sut i wneud hyn.</p>	
<p>Ymateb: Derbyn Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn arwain ymgyrch barhaus i sicrhau ymwybyddiaeth y cyhoedd o COVID-19 ers dechrau'r argyfwng. Mae'r gwaith hwn wedi bod, ac yn parhau i fod, yn hanfodol wrth gyfleu'r cyngor iechyd diweddaraf i'r cyhoedd, gan sicrhau bod pawb yn deall sut i gael prawf cyn gynted ag y byddant yn dechrau dangos symptomau, ac yn rhoi sicrwydd iddynt ynghylch rôl olrhain cysylltiadau wrth gadw Cymru'n ddiogel rhag brigadau o achosion yn y dyfodol.</p> <p>Hyd yn hyn, mae'r ymgyrch wedi cynnwys deunyddiau digidol, sylw yn y cyfryngau, gwaith allgymorth cymunedol a hysbysebion mewn deunydd wedi'i argraffu, ar y cyfryngau cymdeithasol ac ar y radio. Mae dros 450 o ddeunyddiau ymgyrchu wedi cael eu</p>	

cynhyrchu mewn 34 o ieithoedd gwahanol. Mae partneriaid megis y GIG, awdurdodau lleol a thimau cyfathrebu gwasanaethau cyhoeddus ehangach wedi gallu defnyddio'r deunyddiau ymgyrchu ar eu sianeli cyfathrebu mewnol ac allanol.

Bydd yr ymgyrch yn parhau i ganolbwyntio ar bwy ddylai gael prawf, sut a phryd, ynghyd â rôl olrhain cysylltiadau wrth i'r cyfyngiadau symud gael eu llacio.

Mae'r Grŵp Cyngori Technegol hefyd wedi creu Grŵp Cyfleu Risg a Deall Ymddygiadau, a gaiff ei gadeirio gan yr Athro Ann John, er mwyn rhoi cyngor ar gyfleu risgiau'n effeithiol, gwyddor ymddygiad ac ymgysylltu.

Goblygiadau Ariannol – Cymerir y costau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Argymhelliad 6

Dylai Llywodraeth Cymru sicrhau bod negeseuon clir a chyson yn yr un modd ynglŷn â gwerth profi, nid yn unig o ran adnabod pobl sydd â'r feirws ond i gynorthwyo gydag ymchwil a datblygu atebion at y dyfodol.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn arwain ymgyrch barhaus i sicrhau ymwybyddiaeth y cyhoedd o COVID-19 ers dechrau'r argyfwng. Mae'r gwaith hwn wedi bod, ac yn parhau i fod, yn hanfodol wrth gyfleu'r cyngor iechyd diweddaraf i'r cyhoedd, gan sicrhau bod pawb yn deall sut i gael prawf cyn gynted ag y byddant yn dechrau dangos symptomau, ac yn rhoi sicrwydd iddynt ynghylch rôl olrhain cysylltiadau wrth gadw Cymru'n ddiogel rhag brigiadau o achosion yn y dyfodol.

Hyd yn hyn, mae'r ymgyrch wedi cynnwys deunyddiau digidol, sylw yn y cyfryngau, gwaith allgymorth cymunedol a hysbysebion mewn deunydd wedi'i argraffu, ar y cyfryngau cymdeithasol ac ar y radio. Mae dros 450 o ddeunyddiau ymgyrchu wedi cael eu cynhyrchu mewn 34 o ieithoedd gwahanol. Mae partneriaid megis y GIG, awdurdodau lleol a thimau cyfathrebu gwasanaethau cyhoeddus ehangach wedi gallu defnyddio'r deunyddiau ymgyrchu ar eu sianeli cyfathrebu mewnol ac allanol.

Bydd yr ymgyrch yn parhau i ganolbwyntio ar bwy ddylai gael prawf, sut a phryd, ynghyd â rôl olrhain cysylltiadau wrth i'r cyfyngiadau symud gael eu llacio.

Mae Llywodraeth Cymru yn cefnogi Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru sy'n arwain y gwaith o gyfathrebu â'r cyhoedd i recriwtio pobl i helpu gydag ymchwilio i atebion ar gyfer y dyfodol a'u datblygu.

Mae'r Grŵp Cyngori Technegol hefyd wedi creu Grŵp Cyngori Technegol ar Brofi, a gaiff ei gadeirio gan yr Athro Robin Howe, er mwyn rhoi cyngor ar brofion COVID-19 yng Nghymru. Mae sawl dogfen ganllaw gyhoeddus ar brofi wedi cael eu cyhoeddi gan y Grŵp Cyngori Technegol.

Goblygiadau Ariannol – Cymerir y costau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Argymhelliad 7

Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gyda GIG Cymru, ddatblygu cynllun clir ar gyfer profion rheolaidd ac ailadroddus ar gyfer staff iechyd a gofal cymdeithasol, gan gynnwys staff asymptomatig.

Ymateb: Derbyn

Mae strategaeth profi Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd ar 15 Gorffennaf yn llyw.cymru yn amlinellu'r cynllun ar gyfer profi staff iechyd a gofal cymdeithasol. Rydym yn gweithio gyda byrddau iechyd lleol i gytuno ar ddull system gyfan o brofi ar gyfer Cymru a byddwn yn parhau i adolygu ein polisi profion ar gyfer lleoliadau iechyd a gofal wrth i'r dystiolaeth ddatblygu. Byddwn yn cefnogi Byrddau Iechyd Lleol drwy Fframwaith Cynllunio'r GIG i hwyluso profion ar gyfer staff a chleifion. Yn unol â chyngor y Grŵp Cyngori Technegol, pan fydd cyffredinrwydd y clefyd yn isel, fel y mae ar hyn o bryd, mae angen cymryd gofal wrth ddefnyddio profion RT-PCR fel adnodd sgrinio. Mae nifer isel yr achosion o'r clefyd yn debygol o gynhyrchu cyfradd uwch o ganlyniadau positif anghywir a chanlyniadau negatif anghywir. Byddwn yn addasu ein dull gweithredu yn unol â'r angen mewn sefyllfaoedd cyffredinrwydd uchel ac yn unol â chyngor gwyddonol.

Yng nghyd-destun sgrinio gweithwyr hanfodol, gall hyn arwain at wahardd cryn nifer o unigolion o'r gwaith yn ddiangen ac mae angen cydbwysu hyn yn erbyn y risg o drosglwyddo'r feirws i gleifion, yn enwedig pan fyddant yn agored i niwed ac mewn perygl o ddioddef salwch mwy difrifol. Mae angen ystyried y cydbwysedd risgiau yn ofalus.

Rydym yn defnyddio capasiti profi ychwanegol y GIG ar hyn o bryd i brofi staff rheng flaen asymptomatig yn rheolaidd ac yn strategol fel rhan o fesurau atal a rheoli heintiau.

Goblygiadau Ariannol – Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.

Argymhelliad 8

O ystyried y pryderon y bydd yr haint yn cyrraedd ail benllanw yn y dyfodol, dylai Llywodraeth Cymru, gan weithio gyda'i phartneriaid, asesu'r galw tebygol am brofion yn y dyfodol a chymryd camau i sicrhau bod digon o allu i brofi fel y bydd unrhyw un

sydd angen prawf yn gallu cael un yn gyflym ac yn hawdd. Fel rhan o hyn, rhaid i Lywodraeth Cymru a phartneriaid aros yn effro i ddatblygiad gwahanol fathau o fodolau profi.

Ymateb: Derbyn

Mae nifer o newidynnau yn effeithio ar amcangyfrif yr angen am brofion:lledaeniad y clefyd, mynychder achosion newydd a chyfraddau trosglwyddo yn y gymuned, mynychder symptomau a'r dystiolaeth sy'n dod i'r amlwg ar y ffordd orau o ddefnyddio'r profion i atal heintiau. Byddwn yn parhau i adolygu cyngor gwyddonol newydd, ein gwaith modelu a'n profiad rhyngwladol a byddwn yn cadw golwg ar y dystiolaeth hon ac yn addasu ein hamcangyfrifon o'r angen yn unol â hynny.

Mae ein capasiti samplu yn rhagori ar y gofynion cyfredol. Mae gan labordai yng Nghymru gapasiti i gynnal dros 15,000 o brofion y dydd ac mae gennym hefyd fynediad i gapasiti ehangach y DU, a ddefnyddir ar gyfer profi'r boblogaeth, profion gwyliadwriaeth mewn cartrefi gofal ac ar gyfer gweithwyr allweddol. Mae capasiti Cymru yn cael ei ddefnyddio i ymateb i angen clinigol a rheoli achosion o glefydau. Nid ydym yn defnyddio'r holl gapasiti hwn, sy'n adlewyrchu nifer isel yr achosion o'r clefyd ar hyn o bryd. Ond mae'n hanfodol ein bod yn cynnal y gallu i ymateb i gynnydd sydyn mewn anghenion profi sy'n codi o achosion. Fodd bynnag, rydym yn gwybod y bydd angen cynlluniau wrth gefn gyda phartneriaid er mwyn sicrhau bod y broses o'r dechrau i'r diwedd, trefniadau staffio ac adnoddau yn gallu ymdopi ag unrhyw gynnydd sydyn yn y galw.

Mae Is-grŵp Modelu'r Grŵp Cyngori Technegol wedi mireinio Comisiwn Swyddfa Cabinet y DU ar gyfer Sefyllfa Waethaf Resymol y Gaeaf gan ddefnyddio data Cymru. Mae dau Fodel R wedi'u datblygu ar gyfer Cymru er mwyn helpu i gefnogi gwaith cynllunio strategol ar gyfer y gaeaf.

Goblygiadau Ariannol – £250k yw'r costau ychwanegol ar gyfer gwaith Model R Cymru ar gyfer Sefyllfa Waethaf Resymol y Gaeaf, a thelir y costau hyn drwy gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Argymhelliad 9

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod pob claf sy'n cael ei ryddhau o'r ysbyty yn uniongyrchol i gartref gofal wedi'i brofi yn unol â'r arfer gorau diweddaraf i sicrhau bod preswylwyr a staff yn cael eu diogelu cystal â phosib.

Ymateb: Derbyn

Mae strategaeth profi Llywodraeth Cymru a gyhoeddwyd ar 15 Gorffennaf yn nodi y bydd pob darpar breswilydd newydd a phob claf a gaiff ei ryddhau o ysbyty i gartref gofal neu hosbis yn parhau i gael ei brofi cyn iddo gael ei dderbyn i gartref gofal er mwyn diogelu'r preswylwyr hynny sy'n byw mewn cartrefi gofal ar hyn o bryd.

Ar gyfer pobl sy'n cael eu rhyddhau o'r ysbyty, mae'n rhaid i ganlyniadau eu profion fod ar gael cyn iddynt gael eu rhyddhau. Rydym hefyd wedi sefydlu llwybr rhyddhau ychwanegol i bobl sy'n cael canlyniad positif neu sy'n heintus o hyd; byddant yn

symud i ofal llai dwys a byddant yn cael eu profi eto er mwyn sicrhau eu bod yn cael canlyniad negatïf cyn y byddant yn dychwelyd i'r cartref gofal. Mae hyn wedi'i nodi yn y canllawiau, *COVID-19: diweddariad i'r canllaw mewn perthynas â threfniadau gofal mwy a llai dwys* – <https://llyw.cymru/gofynion-gwasanaeth-rhyddhau-or-ysbyty-covid-19>.

Mae'r broses o brofi cleifion sy'n gadael cartrefi gofal wedi bod ar waith ers 2 Mai https://llyw.cymru/y-broses-brofi-ar-gyfer-cartrefi-gofal-covid-19-html?_ga=2.206210387.1505097473.1597607064-218697520.1568727279

Mae'r Grŵp Cyngori Technegol wedi cyhoeddi system brofi ddiwygiedig yn ddiweddar ar gyfer cleifion sy'n cael eu rhyddhau o'r ysbyty i gartrefi gofal https://llyw.cymru/y-grwp-cyngor-technegol-meini-prawf-profi-ar-gyfer-rhyddhau-cleifion-heb-symptomau-i-gartrefi-gofal?_ga=2.126526541.1505097473.1597607064-218697520.1568727279. Nod y canllawiau yw gwella llif drwy werthuso profion positif yn erbyn lefelau trothwy a phroffion gwrthgyrff positif.

Goblygiadau Ariannol – Dim goblygiadau ariannol ychwanegol gan eu bod yn unol â pholisi presennol. Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.

Argymhelliad 10

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau:

- bod profion mewn cartrefi gofal yn digwydd yn rheolaidd ac yn systematig,
- bod profion o'r fath yn cael eu gwneud gan unigolion sydd wedi cael hyfforddiant addas yn hytrach na defnyddio pecynnau profi gartref a
- bod gallu digonol i brofi i gefnogi'r ddau bwynt uchod.

Ymateb – Derbyn mewn egwyddor/ gwrthod/ derbyn

Derbyn mewn egwyddor – Mae profion rheolaidd a systematig wedi cael eu cynnal mewn cartrefi gofal yng Nghymru yn ystod y misoedd diwethaf. Cafodd yr holl breswylwyr a'r staff mewn cartrefi gofal eu profi yn ystod mis Mai a mis Mehefin. Ar 15 Mehefin, gwnaethom gyflwyno polisi i brofi holl staff cartrefi gofal bob pythefnos, a chafodd ei estyn o gyfnod cychwynnol o bedair wythnos i wyth wythnos. Wrth gyhoeddi Strategaeth Profi Llywodraeth Cymru ar 15 Gorffennaf, nododd y Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol y byddai pa mor aml y câi staff cartrefi gofal eu profi yn lleihau i unwaith bob pythefnos, os byddai cyfraddau cyffredinrwydd yn parhau i fod yn isel. Mae canlyniadau'r profion wedi cael eu monitro'n agos ac mae'r cyfraddau cyffredinrwydd wedi parhau'n isel. Fodd bynnag, fel rhan o ddatblygu dull mwy penodol o brofi sydd wedi'i wahaniaethu, os bydd

cyfraddau cyffredinwydd yn uchel o hyd neu os byddwn yn gweld cynnydd sydyn, efallai y caiff profion systematig, mwy rheolaidd eu cynnal neu eu hailgyflwyno.

Yn unol â Strategaeth Profi Llywodraeth Cymru, mae'n rhaid i brofion gael 'diben clir' a rhaid i brofion rheolaidd a systematig mewn cartrefi gofal gael eu llywio gan ddadansoddiadau o dystiolaeth wyddonol a dylid ystyried pa mor agored i niwed yw pobl a'r risg o drosglwyddo. Fodd bynnag, bydd gwaith yn parhau i gefnogi, hyfforddi a chynghori cartrefi gofal mewn perthynas â phrofi a mesurau rheoli heintiau.

Gwrthod – Mae Byrddau Iechyd Lleol wedi darparu hyfforddiant ar gyfer gweinyddu profion gan ddefnyddio pecynnau profi gartref ac mae canllawiau helaeth ar gael yn llyw.cymru. Mae dosbarthu pecynnau profi gartref i gartrefi gofal fel canolfannau profi ategol wedi darparu dull effeithiol a hyblyg sy'n diwallu anghenion penodol cartrefi gofal.

Derbyn – Mae capasiti digonol yn labordai Cymru ac yn labordai 'Lighthouse' y DU er mwyn gallu cynnal profion mewn cartrefi gofal yng Nghymru. Caiff profion eildro eu cynnal drwy ddilyn model 'Lighthouse Labs' gan ddefnyddio pecynnau profi gartref. Lle bydd achosion lluosog (dau neu fwy o achosion positif) yna defnyddir labordai Iechyd Cyhoeddus Cymru, lle caiff samplau eu cymryd gan unigolion sydd wedi'u hyfforddi er mwyn helpu i reoli brigiad o achosion. Mae hyn yn golygu y gallwn ymateb i frigiadau o achosion mewn ffordd fwy hyblyg ac ymatebol gan gefnogi'r broses Profi, Orlhain a Diogelu.

Goblygiadau Ariannol – Dim goblygiadau ariannol ychwanegol gan eu bod yn unol â pholisi presennol. Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.

Gwarchod Pobl Eithriadol o Agored i Niwed

Argymhelliad 11

Rhaid i Lywodraeth Cymru gymryd camau i:

- sicrhau nad oes unrhyw achosion pellach o dorri data cleifion wrth symud ymlaen, a
- chyfathrebu'n well â phobl sydd wedi cael eu cynghori i warchod eu hunain. Mae angen dull clir, ymatebol, amserol a thryloyw sydd wedi'i strwythuro'n dda, a rhaid iddo fod yn rhan annatod o strategaeth y dyfodol o roi cymorth i'r grŵp agored iawn i niwed hwn o unigolion.

Ymateb – Derbyn

Mae Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth wedi cau'r ymchwiliad i'r achos o dorri data a gododd heb gymryd unrhyw gamau rheoleiddio, gan gydnabod mai gwall dynol oedd hwn ac y cymerwyd camau unioni cyflym. Er bod y digwyddiad hwn yn annerbyniol, mae gwersi wedi'u dysgu, gan gynnwys pa mor bwysig yw sicrhau bod swyddogion Llywodraeth Cymru yn gweithio'n agosach gyda chydweithwyr yng Ngwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru er mwyn gwneud yn siŵr y gall materion a chwestiynau mewn perthynas â data gael eu datrys yn gyflym. Yn ogystal â threfnu cyfres fwy strwythuredig o gyfarfodydd gyda Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru er mwyn trafod y Rhestr o'r Cleifion a Warchodir, mae grŵp data wedi cael ei sefydlu yn Llywodraeth Cymru sy'n cynnwys cynrychiolwyr o Uned Cyflenwi'r GIG er mwyn sicrhau bod materion data priodol yn cael eu trafod a'u datrys yn brydlon, gan rannu data ag awdurdodau lleol a phartneriaid eraill.

Rydym wedi ymateb i adborth gan randdeiliaid drwy gydol y broses warchod, ond rydym yn cydnabod bod gwaith ymgysylltu gweithredol â phartïon â diddordeb wedi bod yn ddiffygiol. Ers mis Mehefin, mae aelod rhan-amser o staff wedi bod yn ymroddedig i ymgysylltu â rhanddeiliaid ac rydym wedi cynnal nifer o ddigwyddiadau lle mae rhanddeiliaid wedi gallu trafod trefniadau gwarchod a deunyddiau cyfathrebu cysylltiedig â'r tîm polisi. Mae hyn wedi dylanwadu ar gynnwys ein deunyddiau cyfathrebu ynghyd â'r ffordd y cânt eu dosbarthu. Mae Prif Swyddog Meddygol Cymru a'i Ddirprwy wedi cyfarfod â'r Fforwm Cydraddoldeb i Bobl Anabl ar dri achlysur dros y misoedd diwethaf er mwyn clywed yn uniongyrchol gan y Grŵp hwn ac ymateb i ymholiadau. Rydym yn ymrwymedig i barhau i wella yn y maes hwn.

Goblygiadau Ariannol: Dim goblygiadau ariannol ychwanegol. Dyrennir cyllid ar gyfer prosesau cyfathrebu yn ymwneud â threfniadau gwarchod drwy gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol.

Argymhelliad 12

Rhaid i Lywodraeth Cymru ail-edrych ar y trefniadau gyda'r prif archfarchnadoedd i sicrhau y gall fodloni ei hun y bydd digon o wasanaethau siopa bwyd ar-lein a danfon i'r cartref yn gallu ateb y galw, yn enwedig yn ystod y gaeaf sydd i ddod.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Rydym yn ymgysylltu'n rheolaidd â'r prif fanwerthwyr sy'n cynnig slotiau danfon â blaenoriaeth ar-lein i bobl sy'n gwarchod eu hunain ac maent wedi ein sicrhau y byddant yn parhau i ddarparu'r rhain.

Mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio gyda saith manwerthwr bwyd mawr, gan rannu data er mwyn eu galluogi i flaenoriaethu archebion ar-lein a gwasanaethau danfon i'r cartref i bobl sy'n gwarchod eu hunain. Rydym yn croesawu'r ymdrech y mae'r manwerthwyr hyn wedi'i gwneud i ehangu eu gwasanaethau archebu ar-lein a danfon i'r cartref, ac i flaenoriaethu pobl sy'n gwarchod eu hunain.

Mae dros 269,939 o archebion wedi cael eu gosod am wasanaethau danfon i'r cartref gan bobl sy'n gwarchod eu hunain yng Nghymru, gydag 249,419 ohonynt wedi'u danfon ar hyn o bryd (wythnos sy'n gorffen 24 Gorffennaf 2020). Gall siopa ar-lein gwmpasu ardal ddaearyddol helaeth, a chaiff y gwasanaeth ei gynnig gan ddau fanwerthwr ledled Cymru gyfan. Mae trydydd darparwr yn cynnig gwasanaeth ychwanegol i'r mwyafrif helaeth o Gymru ac mae un arall yn darparu gwasanaeth i 89% o boblogaeth Cymru.

Mae Gweinidog yr Amgylchedd, Ynni a Materion Gwledig yn cyfarfod yn rheolaidd â manwerthwr bwyd mawr ac mae ei swyddogion hefyd wedi cynnal trafodaethau â saith manwerthwr mawr sy'n cynnig gwasanaethau archebu ar-lein. Mae slotiau danfon ar-lein â blaenoriaeth yn gweithio'n dda ac mae manwerthwyr wedi cadarnhau y byddant yn parhau i sicrhau bod slotiau â blaenoriaeth ar gael i bobl sy'n gwarchod eu hunain ar ôl i gyngor gwarchod ddod i ben am y tro ar 16 Awst.

Goblygiadau Ariannol: Dim

Argymhelliad 13

Mae'r Pwyllgor yn cydnabod bod carfan o bobl nad ydynt ar y rhestr cleifion sydd i fod i warchod ond sydd fel arall yn agored i niwed neu fel arfer yn dibynnu ar wasanaethau siopa bwyd ar-lein a danfon i'r cartref. Rhaid i Lywodraeth Cymru edrych ar y ffordd orau o adnabod y bobl hyn a rhoi cymorth iddynt.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi bod pobl sy'n agored i niwed oherwydd eu hoedran, am eu bod yn feichiog neu oherwydd eu cyflwr iechyd ac sydd felly'n wynebu mwy o risg o COVID-19. Gall pobl eraill fod yn agored i niwed yn economaidd ac yn methu fforddio bwyd. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn gweithio gydag awdurdodau lleol a chynghorau gwirfoddol sirol sydd wedi bod yn cefnogi'r grwpiau hyn drwy ddarparu bwyd, cymorth a gwasanaethau cyfeillio ehangach. Mae hyn wedi cynnwys cysylltu pobl â gwirfoddolwyr sy'n gallu mynd i siopa ar eu rhan neu gynnig cymorth arall.

Ysgrifennodd y Gweinidog Tai a Llywodraeth Leol at arweinydd pob awdurdod lleol ym mis Ebrill er mwyn canfod faint o gymorth a ddarparwyd i bobl agored i niwed nad oeddent yn gwarchod eu hunain, a chafodd ei sicrhau bod cymorth effeithiol ar waith. Mae Gweinidogion wedi cytuno y caiff llythyr pellach ei anfon at arweinwyr a phrif weithredwyr Cynghorau Gwirfoddol Sirol ym mis Awst er mwyn iddynt allu diweddarau'r wybodaeth a ddarparwyd ganddynt.

Goblygiadau Ariannol: O dan y cynllun Profi, Olrhain a Diogelu, cytunwyd ar £1m fel rhan o'r Gronfa Galedi Llywodraeth Leol i gefnogi awdurdodau lleol gydag elfen 'Diogelu' y cynllun er mwyn helpu'r bobl hynny y mae angen iddynt hunanynysu o

ganlyniad i fesurau olrhain cysylltiadau ac nad ydynt yn gallu cael cymorth gan deulu na ffrindiau. Caiff hyn ei gynnwys yn llinyn cyffredinol y gronfa a pharheir i adolygu'r swm sydd ar gael.

Mewn perthynas â'r trydydd sector:

- Mae bron £7m wedi'i ddsbarthu mewn grantiau a benthyciadau brys i 150 o sefydliadau drwy Gronfa Frys y Sector Gwirfoddol ers dechrau'r pandemig, gan fod o fudd i dros 730,000 o unigolion o bosibl.
- Rydym hefyd wedi rhoi £25,000 i bob Cyngor Gwirfoddol er mwyn cefnogi sefydliadau lleol i ymateb i anghenion eu cymuned; ar 31 Gorffennaf, roedd y gronfa hon wedi cefnogi dros 200 o sefydliadau.
- Mae'r cyllid hwn wedi galluogi'r sefydliadau i gefnogi'r bobl sydd fwyaf agored i niwed yn ein cymunedau, gan gynnwys y rhai hynny sy'n gwarchod eu hunain.

Argymhelliad 14

Dylai Llywodraeth Cymru gomisiynu adolygiad cyflym a phenodol o'r trefniadau cyfredol ar gyfer danfon meddyginiaethau i sicrhau eu bod yn gadarn, yn ddibynadwy, yn ddiogel ac yn gynaliadwy, ac yn gallu ateb y galw cyfredol a phwysau posibl yn y dyfodol, yn enwedig yn ystod misoedd y gaeaf.

Ymateb: Derby

Rydym wedi cynnal adolygiad o'r trefniadau i ddsbarthu meddyginiaethau ar gyfer COVID-19 mewn ymgynghoriad â rhanddeiliaid a chyfranogwyr. Bydd canfyddiadau'r adolygiad yn llywio'r angen i ymateb i gynnydd pellach yn yr hydref neu i frigiadau lleol o drosglwyddo'r feirws yn y gymuned.

Sefydlwyd y Cynllun Cenedlaethol Cyflenwi Presgripsiynau gan Wirfoddolwyr (y Cynllun Gwirfoddolwyr) a Gwasanaeth 'Tracked 24 Click & Drop' y Post Brenhinol (Gwasanaeth y Post Brenhinol) er mwyn sicrhau bod meddyginiaethau ar bresgripsiwn yn parhau i fod ar gael i'r rhai a oedd yn gwarchod eu hunain a'r rhai a oedd yn hunanynysu heb ffordd arall o gael cymorth yn ystod y cyfyngiadau symud. Rhoddwyd y Cynllun Gwirfoddolwyr ar waith yn llawn erbyn 5 Mai a daeth Gwasanaeth y Post Brenhinol yn weithredol ledled Cymru ar 1 Mehefin. Mae cytundebau ar waith i barhau â'r ddau, a'u hariannu, tan 30 Medi.

Cyflwynwyd y Cynllun Gwirfoddolwyr a Gwasanaeth y Post Brenhinol er mwyn cynyddu capasiti a gwydnwch trefniadau dosbarthu meddyginiaethau a oedd eisoes yn bodoli gan fferyllfeydd cymunedol a meddygon fferyllol, mewn ymateb i'r galw ychwanegol o ganlyniad i fesurau a gymerwyd i leihau lledaeniad COVID-19. Mae adroddiad y Pwyllgor yn cyfeirio at y trefniadau sydd eu hangen i ateb y galw presennol; gallwn gadarnhau bod nifer y gwirfoddolwyr a recriwtiwyd i gefnogi'r Cynllun Gwirfoddolwyr a chapasiti Gwasanaeth y Post Brenhinol yn rhagori ar y galw presennol gan fferyllfeydd a meddygon fferyllol ledled Cymru ac nad oedd angen cymorth ychwanegol ar lawer arnynt. Felly nid ydym o'r farn bod capasiti yn broblem o ran y trefniadau cyfredol.

Mae argymhelliad y Pwyllgor hefyd yn cyfeirio at bwysau posibl yn y dyfodol. Mae'r trefniadau cyfredol wedi'u cyfyngu i'r cyfnod gwarchod a ddaw i ben ar 16 Awst. Yn dilyn cyngor y Prif Swyddog Meddygol i ddod â threfniadau gwarchod i ben dros dro, bydd y Cynllun Dosbarthu gan Wirfoddolwyr a Gwasanaeth y Post Brenhinol yn parhau, fel y cynlluniwyd, i gefnogi'r cleifion hyn tan 30 Medi. Rydym bellach yn gweithio gyda'r Post Brenhinol, Pro Delivery Manager a sefydliadau'r trydydd sector, megis y Groes Goch Brydeinig ac Ambiwllans Sant Ioan, i drafod logisteg gallu ailddechrau model cymorth ar gyfer dosbarthu meddyginiaethau sydd wedi 'dod i ben dros dro' yn gyflym petai ail don yn ystod misoedd y gaeaf. Byddai hyn yn golygu y gellid ailddechrau trefniadau yn gyflym petai ail don sylweddol o achosion COVID-19.

Darperir gwasanaethau dosbarthu gan fferyllfeydd cymunedol ar sail fasnachol ac nid fel rhan o delerau gwasanaeth y GIG. Fodd bynnag, rydym wedi cael tawelwch meddwl bod gan bob fferyllfa gymunedol drefniadau ar waith i sicrhau bod y cleifion hynny sydd wedi'u blaenoriaethu yn cael eu meddyginiaeth ac wedi addasu £5.8m o fewn y Fframwaith Contractiol Fferylliaeth Gymunedol i gefnogi'r trefniadau hyn drwy gydol 2020-21 os bydd angen. Ar gyfer cleifion nad ydynt mewn grwpiau a gaiff eu blaenoriaethu, mae llawer o fferyllfeydd yn parhau i gynnig trefniadau dosbarthu preifat.

Goblygiadau Ariannol – Mae £5.8m o gyllid y Fframwaith Contractiol Fferylliaeth Gymunedol wedi cael ei haddasu i gefnogi trefniadau i ddsbarthu meddyginiaethau drwy gydol 2020-21.

Argymhelliad 15

Rhaid i Lywodraeth Cymru weithio mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol i adolygu'r trefniadau cymorth presennol ar gyfer pobl sy'n gwarchod eu hunain, a gweithredu gwelliannau yn ôl yr angen.

Ymateb: Derbyn

Mae'r gydberthynas rhwng Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, awdurdodau lleol, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru, Cynghorau Gwirfoddol Sirol a'r tîm polisi gwarchod wedi'i sefydlu'n gadarn ac wedi bod yn ddull o drafod yn agored yr hyn a allai fod yn well. Yn ogystal â darparu ymatebion cyflym i ymholiadau a materion gan awdurdodau lleol, bydd y tîm gwarchod yn cysylltu'n uniongyrchol â Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru sawl gwaith yr wythnos er mwyn sicrhau bod materion yn cael eu codi, eu trafod a'u datrys yn amserol. Wrth i'r gydberthynas ddatblygu a'r materion gweithredu leihau, mae'r gydberthynas hon wedi cefnogi dulliau cyfathrebu gwell, yn unol â rhanddeiliaid eraill, er mwyn gwella prosesau rhannu gwybodaeth mewn perthynas â chyhoeddiadau a newidiadau i ganllawiau ar gam cynharach.

Rydym yn cydnabod bod ein cydberthynas â'n partneriaid mewn awdurdodau lleol yn allweddol i gefnogi'r bobl hynny sydd wedi bod yn gwarchod eu hunain wrth i'r cyngor hwn ddod i ben dros dro, boed hyn oherwydd natur agored i niwed barhaus neu fel rhan o'u rôl wrth gefnogi rhaglen Profi, Orlhain a Diogelu a chyfrannu at y gwaith o reoli brigiadau o achosion.

Ar lefel Weinidogol, mae amrywiaeth o Weinidogion wedi bod yn cysylltu ag arweinwyr yn wythnosol fel y bo'n briodol. Mae'r Gweinidog Iechyd a Gofal cymdeithasol wedi cymryd rhan mewn sgysiau ar warchod a'r system Profi, Olrhain a Diogelu.

Rydym yn bwriadu parhau i fuddsoddi yn y cydberthnasau pwysig hyn, gan ganolbwyntio ar wella'n barhaus, er mwyn cefnogi ein dinasyddion.

Goblygiadau Ariannol: Dim

Argymhelliad 16

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod canllawiau clir ar gael i'r rhai sy'n gwarchod ynghylch cyrchu gwasanaethau gofal iechyd arferol a sut i wneud hyn yn ddiogel.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Mae'r llythrau gan y Prif Swyddog Meddygol yn cynnwys gwybodaeth i'r bobl hynny sy'n gwarchod ynghylch beth i'w wneud mewn perthynas â mynd i leoliadau iechyd ar gyfer gofal rheolaidd ac apwyntiadau sydd wedi'u cynllunio. Fodd bynnag, mae'n anodd gwneud hyn yn fwy penodol i'r lleoliad y mae'r unigolyn yn mynd iddo. Pan oedd y cyngor i warchod ar waith, y cyfarwyddyd oedd osgoi'r lleoliadau cymaint â phosibl ac os oedd hi'n gwbl angenrheidiol mynd i leoliad, roedd yn bwysig cyfathrebu'n uniongyrchol â'r lleoliad er mwyn rhoi gwybod eich bod yn gwarchod eich hun.

Pan newidiodd y cyngor mewn perthynas â gwisgo masgiau wyneb (13 Mehefin), nodwyd y dylai pobl a oedd wedi derbyn llythyr gwarchod gan y Prif Swyddog Meddygol (gan gynnwys gofalwr claf neu blentyn sydd ar y Rhestr o'r Cleifion a Warchodir yng Nghymru) wisgo masg meddygol pan nad oedd modd osgoi'r angen iddynt ymweld â lleoliadau iechyd neu ofal cymdeithasol. Dylai masgiau gael eu darparu i bobl yn y categori hwn os oedd angen.

Goblygiadau Ariannol: Dim

Argymhelliad 17

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod canllawiau clir yn cael eu darparu ar gyfer teuluoedd a gofalwyr pobl sy'n gwarchod ynghylch dychwelyd i'r gwaith, a'r cymorth y gallant ei ddisgwyl.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Mae'n bwysig nodi bod ystod eang o bobl, sy'n wirioneddol agored i niwed neu y mae canfyddiad eu bod yn agored i niwed, sy'n bryderus am dychwelyd i'r gwaith. Fel Llywodraeth, ein nod yw darparu canllawiau a fyddai'n cefnogi'r holl unigolion hynny o ran pa gamau priodol i'w cymryd. Ym mhob achos, y sgwrs bwysicaf y dylid ei chael yw gyda'r cyflogwr, a dylid gwneud hyn cyn gynted â phosibl er mwyn gallu dychwelyd i'r gwaith yn ddiogel. Mae rhwymedigaeth gyfreithiol ar gyflogwyr i leihau'r risg o ddod i

gysylltiad â COVID-19 yn y gweithle. Mae cyngor ar gael yn yr adran ‘Gwaith, sgiliau a chefnogaeth ariannol’ ar ein gwefan <https://lyw.cymru/gwaith-sgiliau-chefnogaeth-ariannol> ar sut i gadw'n ddiogel yn y gwaith a chael cymorth os oes gan bobl bryderon ynghylch arian neu sicrwydd cyflogaeth.

Goblygiadau Ariannol – Dim

Y Strategaeth Profi, Orlhain a Diogelu

Argymhelliad 18

Rhaid i Lywodraeth Cymru achub ar y cyfle nawr i adolygu'r holl drefniadau i sicrhau bod graddfa'r isadeiledd, y gwaith o gyflwyno technoleg a'r ymarferion recriwtio angenrheidiol ar waith i sicrhau system olrhain cysylltiadau effeithlon sy'n gweithredu'n effeithiol. Rhaid i'r system beidio â dioddef yn sgil diffyg cynllunio, adnoddau neu dechnoleg, pan fu amser i baratoi a chyfleoedd pwysig ar gyfer dysgu.

Ymateb: Derbyn

Mae'r system Profi, Orlhain a Diogelu wedi cael ei dylunio i raddfa, fel sy'n ofynnol, gyda chynlluniau rhanbarthol i gefnogi hyn. Mae gwaith i gynllunio adnoddau, seilwaith a chapasiti wedi cael ei wneud yn seiliedig ar y modelau a'r cyngor gwyddonol diweddaraf.

Gan weithio mewn partneriaeth agos ag Iechyd Cyhoeddus Cymru, Gwasanaeth Gwybodeg GIG Cymru, byrddau iechyd ac awdurdodau lleol, rydym yn gwella ac yn mireinio'r system gyfan yn gyflym er mwyn sicrhau bod y gwaith o olrhain cysylltiadau yn parhau i gael ei wneud yn effeithlon ac yn effeithiol.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Mae cyllid wedi cael ei ddyrannu i Fyrddau Iechyd ac awdurdodau lleol er mwyn cefnogi'r rhaglen Profi, Orlhain a Diogelu.

Argymhelliad 19

Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru, geisio sicrhau bod canlyniadau pob prawf yn cael eu dychwelyd o fewn 24 awr.

Ymateb: Derbyn

Rydym yn gwybod bod cyflymder yn hollbwysig er mwyn sicrhau bod y system olrhain cysylltiadau yn effeithiol. Rydym yn gweithio'n gyflym gydag arweinwyr profi byrddau iechyd ac Iechyd Cyhoeddus Cymru ar nifer o welliannau. Mae £32 miliwn

ychwanegol mewn cyllid wedi'i gymeradwyo ar gyfer lechyd Cyhoeddus Cymru i roi gwelliannau ar waith i sicrhau canlyniadau cyflymach i gefnogi'r broses olrhain cysylltiadau. Mae hyn yn cynnwys:

- gwella prosesau labordai er mwyn datblygu effeithlonrwydd a chyflymder
- Darparu staff ac offer ychwanegol ar gyfer labordai rhanbarthol lechyd Cyhoeddus Cymru yn Ysbyty Athrofaol Cymru, Caerdydd, Ysbyty Singleton, Abertawe ac Ysbyty Glan Clwyd, y Rhyl fel y gallant weithredu 24 awr y dydd, saith diwrnod yr wythnos.
- Creu chwe labordy mewn ysbytai aciwt ar draws Cymru, a fydd ag offer profi cyflym, mewn llai na 4 awr, ac offer profi newydd ar gyfer cyflyrau eraill i ryddhau staff i weithio ar brofion COVID-19. Bydd y labordai hyn ar gael rhwng 8:00am a 10:00pm, saith diwrnod yr wythnos.

Disgwylir y bydd y tri labordy rhanbarthol yn gallu gweithredu 24 awr y dydd o fis Hydref. Bydd y chwe labordy newydd yn gweithredu ym mis Tachwedd. Mae gwaith ar y gweill i roi'r newidiadau hyn ar waith gydag lechyd Cyhoeddus Cymru yn bwriadu recriwtio hyd at 160 o staff i'r rolau newydd. Mae gweithgarwch ychwanegol hefyd wedi canolbwyntio ar wella trefniadau a phrosesau cludo.

Yn ogystal â'r gwelliannau yn y labordai rydym yn gweithio gyda phartneriaid i gyflymu'r broses cyn cyrraedd y labordai gan sicrhau eu bod ar eu gorau. Gwneir hyn drwy gynyddu safleoedd samplu, amllder casglu samplau, y cyflymder y bydd samplau yn cyrraedd y labordai a sicrhau amseroedd cyrraedd effeithiol.

Mae rhai llwybrau profi nad ydynt yn gallu dychwelyd canlyniadau o fewn 24 awr. Ni all profion yn y cartref, er enghraifft, weithredu o fewn yr amserlen hon. Yn yr un modd, mae gan Gartrefi Gofal beth hyblygrwydd o ran sut y bydd profion yn cael eu gweinyddu i adlewyrchu patrymau sifft ac oriau gwaith y staff. Byddwn bob amser yn ceisio cyflawni'r amser cyflymaf posibl yn unol â nodau a dibenion y profion.

Mae swyddogion hefyd yn gweithio i wella hygyrchedd i safleoedd profi yn lleol drwy gyflwyno safleoedd samplu galw heibio yn lleol a safleoedd symudol dros dro a fydd yn golygu y gall unigolion â symptomau gael prawf yn gyflym.

Goblygiadau Ariannol – Er bod gwaith yn parhau gyda GIG Cymru ar hyn, caiff cyllid ar gyfer gwelliannau ei ddarparu o'r pecyn sefydlogi gwerth £800m i gefnogi GIG Cymru. Cymeradwywyd cyllid o hyd at £32 miliwn i gyflymu amseroedd dychwelyd canlyniadau profion.

Argymhelliad 20

Dylai Llywodraeth Cymru symud ar unwaith i system lle mae olrhain cysylltiadau yn cychwyn naill ai ar ôl derbyn prawf positif, neu o fewn 24 awr.

Ymateb: Gwrthod

Bydd y gwaith o olrhain cysylltiadau yn dechrau ar ôl cael prawf positif. Mae'r mwyafrif helaeth o'r bobl a gaiff eu profi yn cael canlyniad negatif (93.5% yn negatif ar 9 Awst). Gallai dechrau olrhain cysylltiadau cyn gwybod canlyniadau profion gael effaith negyddol sylweddol ar y cysylltiadau hynny y gofynnir iddynt hunanynysu'n ddiangen. Mae'r system Profi, Olrhain a Diogelu yn dibynnu ar bobl yn dilyn y cyngor a roddir ac mae angen inni fod yn ymwybodol iawn o hyd wrth ystyried effaith unrhyw ddull ar ymddygiad. Gallai gofyn i bobl hunanynysu heb dystiolaeth bod angen iddynt wneud hynny danseilio hyder yn y system. Byddai hefyd yn gofyn am gryn dipyn o adnoddau ychwanegol yn y timau olrhain cysylltiadau. Mae ein dull yn ystyried y cyngor meddygol diweddaraf ac effeithiau economaidd-gymdeithasol ehangach gofyn i gysylltiadau agos hunanynysu. Mae'r sefyllfa hon yn datblygu a chaiff ei hadolygu'n barhaus.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Mae cyllid wedi cael ei ddyrannu i Fyrddau Iechyd ac awdurdodau lleol er mwyn cefnogi'r rhaglen Profi, Olrhain a Diogelu.

Argymhelliad 21

Rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod systemau ar waith i fonitro'r gyfradd negyddol ffug yn effeithiol, ac i sicrhau bod profion yn cael eu cyflwyno'n gyfrifol ac yn hyblyg er mwyn lleihau'r gyfradd negyddol ffug.

Ymateb: Derbyn mewn egwyddor

Mae'r strategaeth profi a gyhoeddwyd ar 15 Gorffennaf yn amlinellu sut y byddwn yn cynnal profion yng Nghymru. Mae nifer isel yr achosion o'r clefyd yn debygol o gynhyrchu cyfradd uwch o ganlyniadau positif anghywir a chanlyniadau negatif anghywir. Oherwydd eu natur, mae'n anodd mesur canlyniadau negatif anghywir yn y system, ond mae gwaith yn mynd rhagddo i amcangyfrif cyfraddau negatif anghywir yn seiliedig ar sensitifrwydd clinigol profion.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Cymerir cyllid o gyllidebau y cytunwyd arnynt ar gyfer profi, fel y disgrifir uchod.

Argymhelliad 22

Mewn ymgynghoriad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru, dylai Llywodraeth Cymru:

- gyhoeddi strategaeth i gynyddu nifer y bobl sy'n dod ymlaen i gael prawf er mwyn defnyddio'r capasiti profi sydd ar gael yn llawnach;
- cymryd camau yn awr i roi sicrwydd y bydd modd cyflawni 20,000 o brofion y dydd; sicrhau bod mesurau diogelwch ar waith i sicrhau bod capasiti o gyfleusterau y tu allan i Gymru yn addas i'r diben ac yn ddigonol i ateb y galw.
- sicrhau bod y system yn gallu ymateb i gynnydd yn y galw, ac ehangu i'w ddiwallu.

Ymateb – Derbyn

Mewn cydweithrediad ag Iechyd Cyhoeddus Cymru, Byrddau Iechyd Lleol ac Adran Iechyd a Gofal Cymdeithasol Llywodraeth y DU, rydym wedi datblygu seilwaith profi cenedlaethol er mwyn sicrhau bod pawb sydd angen prawf yn gallu cael un yn gyflym ac yn hawdd. Mae ein strategaeth cyfathrebu yn canolbwyntio ar bwy ddylai gael prawf, sut a phryd, gan annog y rhai hynny sydd â symptomau i gael eu profi.

Mae ein Strategaeth Profi a gyhoeddwyd ar 15 Gorffennaf yn amlinellu sut y byddwn yn defnyddio ein capasiti profi yn effeithiol er mwyn sicrhau bod y bobl hynny y mae angen prawf arnynt yn gallu cael un. Mae'r strategaeth hefyd yn amlinellu'r ffordd y caiff profion eu cyfeirio er mwyn sicrhau'r llwybrau a'r canlyniadau gorau. Defnyddir dull profi RT-PCR, a bydd yn parhau i gael ei ddefnyddio, o fewn lleoliadau neu garfanau penodol a dargedir yn unol â chyngor y Grŵp Cyngori Technegol. Mae gennym rwydwaith helaeth o gyfleusterau samplu a phrofi, gan gynnwys Canolfannau Profi Torfol drwy Ffenest y Car, Unedau Profi Symudol ac Unedau Profi am y Coronafeirws, ac mae pecynnau profi gartref ar gael i'r rhai na allant fynd i safleoedd profi.

Rydym wedi cymryd camau gweithredol i ddatblygu ein capasiti profi a byddwn yn parhau i wneud hynny. Gall ein labordai yng Nghymru gynnal dros 15,000 o brofion y dydd ac mae gennym fynediad i gapasiti ehangach y DU a ddefnyddir ar gyfer profi'r boblogaeth, profion mewn cartrefi gofal ac ar gyfer gweithwyr allweddol. Bydd llwybrau samplu newydd drwy Safleoedd Profi Lleol galw i mewn yn helpu i gynyddu capasiti ynghyd â darpariaeth fwy gan UK Lighthouse Labs.

Rydym yn parhau i weithio'n agos gyda chydweithwyr yn Llywodraeth y DU i sicrhau bod y ddarpariaeth a gynnigir gan gyfleusterau y tu allan i Gymru yn addas at y diben ac yn ddigonol er mwyn ateb y galw. Mae ein strategaeth yn ein galluogi i gyfeirio profion yn unol â'r angen, er mwyn sicrhau ymateb effeithiol.

Mae gwaith modelu helaeth yn helpu i lywio gofynion ar gyfer cynllunio capasiti. Gellir defnyddio Unedau Profi Symudol Wrth Gefn yn hyblyg er mwyn helpu i ymateb i frigiadau o achosion gan sicrhau y cânt eu rheoli mewn ffordd ystyryl. Rydym eisoes wedi gweld y rhain yn cael eu defnyddio'n effeithiol er mwyn ymateb i frigiadau o achosion yng Nghymru.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Caiff goblygiadau ariannol profi yng Nghymru eu bodloni drwy gyfuniad o gyllid fel rhan o seilwaith uniongyrchol y DU a'r pecyn sefydlogi gwerth £800m a gyhoeddwyd gan Weinidogion Cymru ar 5 Awst i gefnogi GIG Cymru i barhau i ymateb i effaith argyfwng y coronafeirws, ac adfer ar ei ôl.

Argymhelliad 23

Rhaid i Lywodraeth Cymru, fel mater o frys, adolygu ei phenderfyniadau ynghylch nifer y staff sydd eu hangen ar gyfer olrhain cysylltiadau er mwyn sicrhau ei hun a'r cyhoedd y gall y system yn gallu gweithredu'n effeithiol pan fydd y galw ar ei uchaf, ac y gall fod yn hyblyg ac ymateb yn ôl newidiadau yn y galw. Dylai gyhoeddi canlyniadau'r adolygiad.

Ymateb – Derbyn

Nid yw Llywodraeth Cymru wedi gosod targed o ran nifer y staff sydd eu hangen i olrhain cysylltiadau.

Y polisi yw datblygu'r arbenigedd olrhain cysylltiadau sydd eisoes yn bodoli yn ein hawdurdodau lleol a'n byrddau iechyd ac adeiladu arno er mwyn creu gweithlu y gellir ei gynyddu neu ei leihau yn gyflym gan ddiwyddoedd ar amgylchiadau.

Mae'r dull partneriaeth hwn wedi ein galluogi i sefydlu gweithlu olrhain cysylltiadau o ryw 700 o swyddogion yn gyflym, sy'n fwy na digon i ymdopi â'r nifer isel o bobl sy'n cael canlyniadau prawf positif ar hyn o bryd. Roedd y dybiaeth gychwynnol y byddai angen gweithlu o 1,000 o swyddogion olrhain cysylltiadau erbyn 1 Mehefin yn seiliedig ar waith modelu cynharach mewn perthynas â lledaeniad y feirws.

Wrth symud ymlaen, mae pob rhanbarth wedi ymgymryd â gwaith cynllunio manwl o ran adnoddau'r gweithlu olrhain cysylltiadau yn seiliedig ar y dybiaeth y bydd ail don sylweddol iawn o'r feirws yn yr hydref a allai, ar ei phenllanw, olygu y byddai angen olrhain cysylltiadau hyd at 11,000 o achosion positif newydd bob wythnos.

Pe byddem yn gweld ail don ar y raddfa hon, byddai angen gweithlu ag oddeutu 1,800 o swyddogion ac mae Llywodraeth Cymru felly wedi dyrannu gwerth £45m o gyllid i'r rhanbarthau er mwyn talu costau gweithlu o'r maint hwn yn llawn. Mae gofynion yn cael eu monitro'n barhaus ac mae adolygiad mawr wedi'i drefnu ar gyfer mis Medi.

Mae'r holl fyrddau iechyd ac awdurdodau lleol wrthi'n rhoi eu cynlluniau hyfforddi a recriwtio gweithlu ar waith ar hyn o bryd a chaiff y sefyllfa ei monitro'n agos ai hailasesu'n llawn ym mis Medi er mwyn sicrhau ei bod yn ddigonol o hyd.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Mae £45m wedi cael ei ddarparu ar gyfer 2020-21. Caiff unrhyw gostau ychwanegol eu hadolygu'n barhaus.

Argymhelliad 24. Rhaid i Lywodraeth Cymru gadarnhau, fel mater o flaenoriaeth, y pecyn cymorth ariannol i awdurdodau lleol i gefnogi'r gwaith o gyflogi gweithwyr olrhain proffesiynol, yn hytrach na dibynnu ar adleoli staff presennol.

Ymateb: Derbyn

Rydym yn ymwybodol iawn y bydd angen ein cefnogaeth lawn ar awdurdodau lleol a byrddau iechyd ac y bydd goblygiadau uchel o ran adnoddau.

Rydym wedi sicrhau y bydd £45m ar gael y flwyddyn ariannol hon. Bydd hyn yn ddigon i gefnogi gweithlu olrhain cysylltiadau â chyfanswm o 1,800 o swyddogion gyda'r capasiti i olrhain cysylltiadau hyd at 11,000 o achosion positif newydd bob wythnos.

Caiff y sefyllfa ei hadolygu'n gyson wrth inni symud ymlaen.

Goblygiadau Ariannol – Dim. Fel y nodwyd uchod, mae £45m wedi cael ei ddarparu ar gyfer 2020-21. Mae cyllid wedi cael ei ddyrannu i Fyrddau Iechyd ac awdurdodau lleol er mwyn cefnogi'r rhaglen Profi, Orlhain a Diogelu. Caiff costau ychwanegol eu hadolygu'n barhaus.

Argymhelliad 25

Rhaid i Lywodraeth Cymru, gan weithio gyda'i phartneriaid, sicrhau system o negeseuon cyhoeddus clir ac ailadroddus - ar lefel genedlaethol a lleol - ynghylch cyfrifoldebau unigolion i hunanynysu os oes ganddynt symptomau, a phwysigrwydd hunanatgyfeirio ar frys i gael prawf.

Ymateb: Derbyn

Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn arwain ymgyrch barhaus i sicrhau ymwybyddiaeth y cyhoedd o COVID-19 ers dechrau'r argyfwng. Mae'r gwaith hwn wedi bod, ac yn parhau i fod, yn hanfodol wrth gyfleu'r cyngor iechyd diweddaraf i'r cyhoedd, gan sicrhau bod pawb yn deall sut i gael prawf cyn gynted ag y byddant yn dechrau dangos symptomau, ac yn rhoi sicrwydd iddynt ynghylch rôl olrhain cysylltiadau wrth gadw Cymru'n ddiogel rhag brigadau o achosion yn y dyfodol.

Hyd yn hyn, mae'r ymgyrch wedi cynnwys deunyddiau digidol, sylw yn y cyfryngau, gwaith allgymorth cymunedol a hysbysebion mewn deunydd wedi'i argraffu, ar y cyfryngau cymdeithasol ac ar y radio. Mae dros 450 o ddeunyddiau ymgyrchu wedi cael eu cynhyrchu mewn 34 o ieithoedd gwahanol. Mae partneriaid megis y GIG, awdurdodau lleol a thimau cyfathrebu gwasanaethau cyhoeddus ehangach wedi gallu defnyddio'r deunyddiau ymgyrchu ar eu sianeli cyfathrebu mewnol ac allanol.

Bydd yr ymgyrch yn parhau i ganolbwyntio ar bwy ddylai gael prawf, sut a phryd, ynghyd â rôl olrhain cysylltiadau wrth i'r cyfyngiadau symud gael eu llacio.

Goblygiadau Ariannol – Dim costau ychwanegol. Cymerir y costau ychwanegol o gyllidebau rhaglenni ym Mhrif Grŵp Gwariant Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Argymhelliad 26

Rhaid i Lywodraeth Cymru archwilio gyda Llywodraeth y DU y trefniadau ar gyfer tâl salwch statudol ar gyfer gweithwyr gofal cymdeithasol yng Nghymru sy'n gorfod hunanynysu. Dylid gwneud hyn ar frys.

Ymateb: Derbyn

Mae pryderon yn parhau i gael eu codi gyda Gweinidogion y DU o ran effaith ariannol hunanynysu. Ni all tâl salwch statudol ei hun dalu costau byw ac mae'n peri risg i unigolion a theuluoedd yn ein cymunedau sy'n agored i niwed yn ariannol. Mae tâl salwch statudol yn fater sydd heb ei ddatganoli ac rydym yn annog Llywodraeth y DU yn gryf i gymryd camau i sicrhau bod cymorth ariannol briodol ar gael i'r rhai y disgwylir iddynt hunanynysu.

Mae gan weithwyr sy'n hunanynysu hawl i dâl salwch statudol ar gyfer pob diwrnod y byddant yn hunanynysu ar yr amod eu bod yn bodloni'r meini prawf cymhwysedd, gan gynnwys hunanynysu am o leiaf 4 diwrnod ar ôl ei gilydd (gan gynnwys diwrnodau nad ydynt yn ddiwrnodau gwaith).

Mae pobl a gaiff eu holrhain ac y mae'n rhaid iddynt hunanynysu am eu bod wedi bod mewn cysylltiad â rhywun sydd wedi cael canlyniad prawf coronafeirws positif hefyd wedi'u cynnwys o dan y rheoliadau a wnaed gan Lywodraeth y DU ar 27 Mai 2020, yn amodol ar feini prawf cymhwysedd.

Os na all pobl weithio gartref wrth iddynt hunanynysu, efallai y gallant hefyd gael Lwfans Cyflogaeth a Chymorth sydd ar gael drwy gov.uk.

Goblygiadau Ariannol – Dim.

Argymhelliad 27

Rhaid i Lywodraeth Cymru ddarparu mwy o wybodaeth am y protocol ar drefniadau trawsffiniol.

<p>Ymateb: Derbyn Mae'r prosesau angenrheidiol ar waith er mwyn gallu rhannu data a gwybodaeth rhwng Cymru a Lloegr i gefnogi'r gwaith o olrhain cysylltiadau.</p> <p>Mae'r system Rheoli Cysylltiadau Cwsmeriaid yng Nghymru yn nodi achosion a chysylltiadau sy'n byw y tu allan i Gymru ac yn eu rhoi mewn ciw ar wahân i gysylltiadau eraill er mwyn eu rhannu â Public Health England. Caiff y wybodaeth a'r data hyn eu rhannu'n ddyddiol rhwng Iechyd Cyhoeddus Cymru a Public Health England drwy system electronig ddiogel a chaiff y broses ei hategu gan gytundeb rhannu data rhwng y ddau sefydliad. Y system Profi, Olrhain a Diogelu neu 'Test and Trace' lle mae'r person yn byw fydd yn cysylltu â'r unigolyn.</p> <p>Goblygiadau Ariannol – Dim. Caiff unrhyw gostau ychwanegol eu talu o gyllidebau rhaglenni sydd eisoes yn bodoli</p>	
<p>Goblygiadau ariannol i lywodraeth leol a chyllid ar gyfer gofal cymdeithasol i oedolion</p>	
<p>Argymhelliad 28. Rhaid i Lywodraeth Cymru, fel mater o frys, roi ar waith ymrwymiad cyllid gwarantedig byrdymor i gefnogi gwasanaethau gofal cymdeithasol i oedolion i liniaru effaith ariannol Covid-19. Rhaid datblygu'r ymrwymiad hwn mewn ymgynghoriad â darparwyr gwasanaethau, gan gynnwys llywodraeth leol.</p>	
<p>Ymateb: Derbyn</p> <p>Fel y mae'r Pwyllgor yn cydnabod, mae awdurdodau lleol wedi bod yn rhan hollbwysig o'r ymateb i'r pandemig gan ddarparu gwasanaethau a chymorth hanfodol yn eu cymunedau mewn amgylchiadau anodd. Er mwyn galluogi hyn, rydym wedi dyrannu dros £155 miliwn ychwanegol i dalu am y costau y mae awdurdodau lleol yn eu hwynebu wrth ymateb i COVID-19. Mae hyn yn cynnwys oddeutu £63 miliwn (fel yr amlinellir isod) i helpu i dalu'r costau ychwanegol y mae darparwyr gofal cymdeithasol i oedolion yn mynd iddynt. Yn ogystal â hyn, rydym yn cydnabod y pwysau ariannol sydd ar awdurdodau lleol o ganlyniad i golli incwm, ac felly rydym wedi dyrannu £78m ychwanegol i gynorthwyo awdurdodau lleol gyda'r costau hyn. Byddwn yn parhau i weithio'n agos gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a Chymdeithas Trysoryddion Cymru er mwyn deall effaith y pandemig ar lywodraeth leol ac yn gweithredu fel sydd angen i fynd i'r afael â hyn.</p> <p>Mewn perthynas ag effaith ariannol COVID-19 ar ddarparwyr gofal cymdeithasol i oedolion, fel ymateb uniongyrchol i'r pandemig, darparodd Llywodraeth Cymru hyd at £40 miliwn i awdurdodau lleol er mwyn eu helpu i dalu costau dyddiol ychwanegol darparwyr. Datblygwyd y pecyn cymorth hwn mewn ymgynghoriad â rhanddeiliaid a'i ddiben oedd galluogi darparwyr i barhau i</p>	

weithredu yn ystod y cyfnod hwn a pharhau i ddarparu gofal. Roedd y cyllid hwn ar gyfer mis Ebrill a mis Mai yn wreiddiol, ond cafodd ei estyn i gynnwys mis Mehefin.

Er bod hyn wedi darparu cymorth mawr ei angen i'r sector, mae nifer o ddarparwyr yn wynebu pwysau ariannol o hyd, yn enwedig cartrefi gofal sy'n wynebu'r her ychwanegol o ganlyniad i golli incwm yn sgil cyfraddau defnydd gwelyau is na'r arfer. O ganlyniad, rydym eisoes wedi ymrwmo i ddarparu £22.7 miliwn o gyllid ychwanegol dros gyfnod hwy er mwyn i awdurdodau lleol allu parhau i gynorthwyo darparwyr gofal cymdeithasol i oedolion gyda'r costau parhaus hyn. Eto, datblygwyd yr hwb ariannol pellach hwn mewn partneriaeth â rhanddeiliaid a bydd ar gael tan ddiwedd mis Medi, pan gaiff y sefyllfa ei hadolygu. Mae'r ymrwymiad hwn yn rhoi tawelwch meddwl i ddarparwyr gofal cymdeithasol i oedolion ac awdurdodau lleol o ran sut y telir am gostau nas cynlluniwyd sy'n deillio o'r pandemig hwn yn y byrdymor wrth inni asesu effaith COVID-19 yn y tymor hwy.

Goblygiadau Ariannol: Darperir £155m i awdurdodau lleol yng Nghymru er mwyn cefnogi costau ychwanegol sy'n deillio o COVID-19.